

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

SCB

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Ur innehållet:

Stagnerande BNP-tillväxt och stigande inflationsid 3

BNP var oförändrad under andra kvartalet i år. Detta har inte hänt sedan andra kvartalet 2003. Även under första kvartalet var tillväxten obetydlig. Det innebär en närmast helt stagnerande BNP-tillväxt under första halvåret i år. Samtidigt steg konsumentprisindex allt snabbare och arbetsproduktiviteten utvecklades fortsatt ogynnsamt.

Måttlig konsumtionsökningsid 7

Hushållens konsumtion ökade enligt nationalräkenskapernas beräkningar för andra kvartalet 2008 med 2,2 procent. Om hänsyn hade tagits till kalendereffekten hade konsumtionsökningen troligtvis varit lägre.

Sysselsättningen växte snabbare än produktionensid 14

Näringslivets arbetsproduktivitet minskade under det första halvåret 2008, vilket var det tredje halvåret i rad. Detta har inte inträffat sedan den stora krisen i början av 1990-talet. Till skillnad mot då har dock sysselsättningen och antalet arbetade timmar växt kraftigt under såväl 2007 som under det första halvåret 2008.

Starka svängningar i driftsöverskotten...sid 17

Driftsöverskottens långsiktiga utveckling karaktäriseras av en nedgång mellan 1950 och 1980 och därefter en ungefär lika stor uppgång till mitten av 1990-talet. Investeringskvoten visar en oregelbunden men svagt fallande trend. En intressant iakttagelse är det klara sambandet mellan företagets och den offentliga sektorns finansiella sparande.

Nummer 3•2008

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Internationell utblick.....	4
Export och import.....	5
Hushållens konsumtion.....	7
Offentlig konsumtion.....	10
Bruttoinvesteringar.....	11
Näringsliv.....	14
Arbetsmarknad.....	16
Företagssektorns långsiktiga utveckling.....	17
Nya Input-Outputtabeller för 2005.....	21
Bostadsmarknad.....	24
Ny svensk näringsgrensindelning.....	26
Summary.....	29

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Fokusområden, Sveriges ekonomi, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

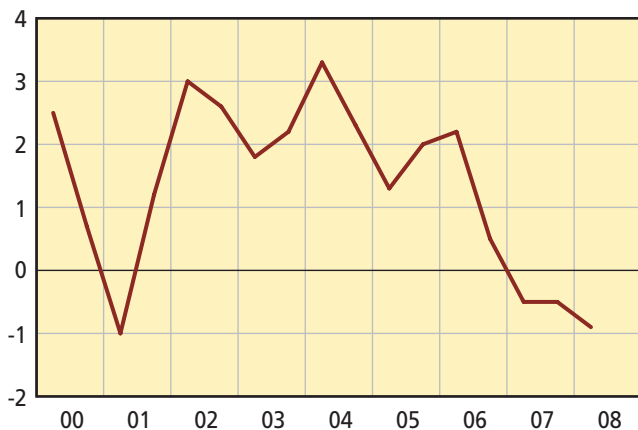
Stagnerande BNP-tillväxt och stigande inflation

BNP var oförändrad under andra kvartalet i år. Detta har inte hänt sedan andra kvartalet 2003. Även under första kvartalet var tillväxten obetydlig. Det innebär en närmast helt stagnerande BNP-tillväxt under första halvåret i år. Jämfört med andra kvartalet i fjol var den kalenderkorrigerade BNP 0,6 procent högre. Både export- och importvolymen av varor och tjänster sjönk under andra kvartalet. Samtidigt steg konsumentprisindex allt snabbare och arbetsproduktiviteten utvecklades fortsatt ogynnsamt.

Jämfört med föregående kvartal har ökningen av varuexporten hittills under 2008 i stort sett uteblivit. Under andra kvartalet backade varuexporten 1,1 procent jämfört med föregående kvartal medan den under första kvartalet ökade endast 1,3 procent. Tjänsteexporten minskade 1,5 procent och även under de närmast föregående kvartalen har utvecklingen varit relativt svag. Även importen av varor och tjänster har utvecklats svagt – varorna stagnerade under andra kvartalet, medan tjänsterna gick ner knappt en procent. Merchanting, som under ett antal år bidragit på ett påtagligt sätt till BNP-tillväxten, hade under andra kvartalet i stället en svagt återhållande effekt på BNP. Det kan också konstateras att utländska besökares konsumtion i Sverige, som visat höga ökningstal under de senaste kvartalen, gick ned kraftigt med 15 procent under andra kvartalet jämfört med andra kvartalet 2007. Det bör dock betonas att denna post är behäftad med olika felkällor och därför svår att mäta.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående halvår. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första halvåret 2008

Hushållskonsumtionen steg i relativt god takt med 2,2 procent jämfört med andra kvartalet 2007. Ökningen från föregående kvartal var 0,6 procent. Den uppmätta hushållskonsumtionen påverkas dock av beräkningarna av utländska

besökares konsumtion i Sverige genom att denna beräkningsmässigt innebär ett avdrag från den totala konsumtionen (svenska hushåll och utländska besökare) i Sverige. En kraftig nedgång av de utländska besökarnas konsumtion innebär att en större andel av den totala konsumtionsökningen hänförs till svenska hushåll. Delar av hushållskonsumtionen påverkas också av kalendereffekter, som det dock inte görs några beräkningar av i nationalräkenskaperna. Korrigerad för kalendereffekterna kan konsumtionsökningen ha varit omkring 1 procentenhet lägre än den faktiskt redovisade under andra kvartalet.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet fortsatte att försämrans. Antalet arbetade timmar ökade betydligt mer än produktionen, och de uppgifter som nu föreligger för första halvåret pekar på ett produktivetsfall för näringslivet totalt som är det största sedan IT-krisen i början av 2000-talet. Särskilt ogynnsamt har produktiviteten utvecklats för varuproducenterna, med ett kraftigt fall från andra halvåret 2007 till första halvåret 2008.

Den totala sysselsättningen fortsatte uppåt men ökningstakten var lägre än under första kvartalet. De tidsbegränsat anställda var färre än ett år tidigare. Detta var också fallet under första kvartalet och kan ses som ett klart trendbrott jämfört med den tidigare utvecklingen. Den svaga sysselsättningsutvecklingen är dock mest märkbar inom den offentliga sektorn.

Parallellt med den allt svagare BNP-tillväxten har kunnat konstateras en enligt konsumentprisindex allt högre inflationstakt. I augusti uppgick inflationstakten till 4,3 procent, vilket är högre än på femton år. En stor del kan dock förklaras av högre importpriser, framför allt på olja och livsmedel, och av de allt högre räntorna. Importpriserna var enligt importprisindex under andra kvartalet 2008 6,2 procent högre än andra kvartalet 2007, medan hemmamarknadsprisindex hade ökat med drygt 5 procent. Exportprisindex ökade under samma period med endast omkring 1 procent. Livsmedel, som i stor utsträckning är importerade, och boende, där räntekostnader utgör den största delen samt transporter, förklarade större delen av den totala ökningen av konsumentprisindex. Däremot har inte prisökningarna slagit igenom på bred front i hela ekonomin.

Priserna på småhus och bostadsrätter har däremot stigit avsevärt mycket snabbare än den allmänna prisnivån. Speciellt påtagligt har det varit under den senaste tioårsperioden. I en temartikel ges en översikt över utvecklingen på fastighetsmarknaden avseende priser och omsättning, inklusive regionala aspekter.

Världsekonomin viker

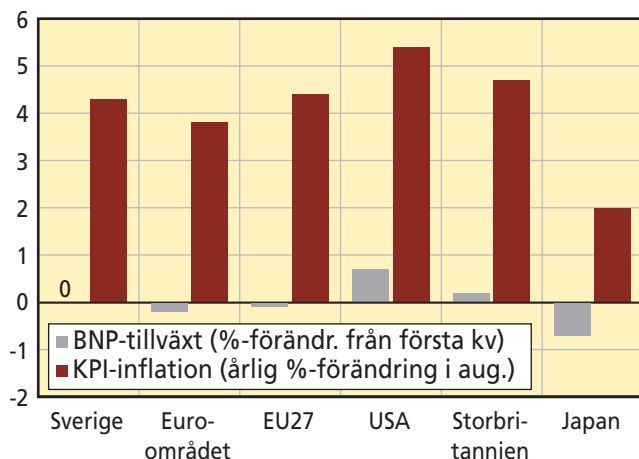
Den internationella konjunkturen har fortsatt att försvagas under andra kvartalet 2008. USA:s dämpade utveckling har allt mer påverkat Europas tillväxt. Konjunkturavmattning och vikande efterfrågan har också satt press på de tidigare snabbt stigande råvarupriserna som varit ledande i inflationsuppgången.

Den ekonomiska bilden för det andra kvartalet 2008 har bland annat karaktäriserats av följande. Detta är en utveckling som har accentuerats under tredje kvartalet.

- Fortsatt turbulens på finansmarknaderna, främst i USA där aktörerna möter kreditförluster och likviditetsproblem
- Stagflationstecken globalt, med stagnerande BNP-tillväxt men ändå stigande inflation
- Världsekonominns tre stora ekonomiska block – USA, euroområdet och Japan – står samtliga på randen till recession

Krisen på bolånemarknaden i USA som utlöste finanskrisen var startskottet för den globala nedväxlingen i ekonomin, med långsammare BNP-tillväxt och svagare sysselsättningsutveckling som följd. Sveriges realekonomiska utveckling påverkas direkt genom utrikeshandeln och indirekt via sammankopplade finansmarknader. En liten öppen ekonomi som den svenska, med stor utrikeshandel i förhållande till BNP och öppna finansmarknader gentemot utlandet, påverkas i högsta grad. De stigande världsmarknadspriserna på energi och livsmedel har tillsammans med högre finansieringskostnader pressat företagets vinstmarginaler och hushållens köpkraft.

BNP-tillväxt och KPI-inflation i några utvalda ekonomier

Källa: SCB och Reuters Ecowin

De senaste årens starka expansion i Kina och andra tillväxtländer har lett till stigande internationella energi- och

livsmedelspriser, vilket har drivit på inflationen globalt under de senaste åren samtidigt som BNP-tillväxten i de etablerade industriländerna mattats som en indirekt följd av bolånekrisen i USA. Även i Sverige har inflationen visat tecken på att stiga. Den är dock nästan helt orsakad av internationella prisimpulser via stigande energi- och livsmedelspriser. Den inhemska inflationen är också till relativt stor del en följd av räntehöjningar från Riksbanken och några större spridningseffekter exempelvis via löneavtalen på arbetsmarknaden kan knappast urskiljas. Ökningstakten för KPIX exklusive energi och livsmedel, ett mått på kärninflation, är ungefär 1 procent och har knappt rört sig det senaste året.

Den stigande inflationstakten har ändå i många länder inneburit noteringar långt högre än önskvärt utifrån respektive lands inflationsmål. Ihållande hög ökningstakt för KPI riskerar att förskjuta inflationsförväntningarna uppåt vilket försvårar centralbankernas penningpolitik. I USA och i flertalet europeiska länder ligger inflationstakten mätt enligt KPI på upp emot eller över dubbla takten mot vad som är önskvärt. Än högre är inflationen i många tillväxt- och utvecklingsländer där livsmedel har en större tyngd i konsumenternas varukorgar. De svagare konjunkturutsikterna globalt har under senare tid pressat tillbaka priset på många av de råvaror som tidigare haft en hastig prisökning. En rekyll nedåt i priset på råolja kan verka återhållande på inflationen. Men även om råoljepriset gått ner sedan toppnoteringen i början på juli har oljepriset ändå stigit under det senaste året.

Stora ekonomier på randen till recession

Världsekonominns tre stora ekonomiska block – USA, Euroområdet och Japan – ligger samtliga på randen till recession, som tekniskt beskrivs som en minskning av BNP i två eller fler kvartal i följd.

Den amerikanska BNP-tillväxten accelererade oväntat upp till en årstakt på 2,8 procent under andra kvartalet efter två tidigare kvartal med knappt någon tillväxt alls. Nästan hela bidraget kom från nettoexporten som haft draghjälp av en svagare amerikansk dollar. Hushållen fick dessutom en injektion andra kvartalet via "konsumtionscheckar" från den amerikanska regeringen. Den privata konsumtionen gav också ett positivt bidrag till BNP-tillväxten med 0,9 procentenheter. Under tredje kvartalet har dollarn börjat återhämta sig och då inga nya "checkar" kommer från regeringen, talar detta för att tillväxten kan komma att mattas igen. Arbetslösheten har stigit åtta månader i rad upp till 6,1 procent.

Under andra kvartalet tycks konjunkturavmattningen också på allvar ha nått Europa. Den finansiella turbulensen har gett ogynnsamma effekter på den reala tillväxten även i Europa. Tidigare fanns osäkerheter över vilka spridningseffekter finanskrisen skulle få; från den finansiella sektorn till

den reala ekonomin samt från USA till Europa och övriga världen. Euroområdet noterade under andra kvartalet en krympande BNP-tillväxt på 0,2 procent jämfört med kvartalet innan. Även för EU som helhet backade BNP-tillväxten något med 0,1 procent.

Även Japan, världen näst största ekonomi, upplevde en krympande BNP-tillväxt under andra kvartalet. Minskningen andra kvartalet med 0,7 procent är den lägsta kvartals-siffran på sju år. En svagare industriproduktion och export låg bakom tillbakagången. De stigande insatsvarorna har satt press på de japanska företagen som haft svårt att höja priserna när kostnaderna ökat.

Något svagare BNP även i tillväxtländerna

BRIC-länderna Brasilien, Ryssland, Indien och Kina, som numera svarar för mer än hälften av världen BNP-tillväxt, har minskat något men från höga nivåer. I Indien mattades tillväxten något under andra kvartalet till 7,9 procent. Indien liksom många andra länder dras med en hög inflation. Insatser har satts in för att få ner inflationen och det har gett en nedväxling i BNP-tillväxten till den lägsta sedan 2005.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

Export och import

Utrikeshandeln drog ner BNP-tillväxten

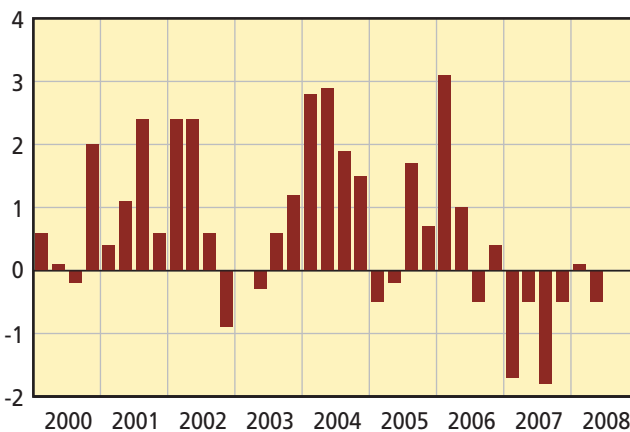
Andra kvartalets utrikeshandel verkade återhållande på BNP-tillväxten. Kvartalet karaktäriserades av ovanligt många vardagar men ändå skedde en bred nedgång i tjänstehandeln. Varuimporten fortsatte dock att stiga relativt snabbt trots en vikande konjunktur och stora prisökningar på viktiga importprodukter. Vidare så har prisökningen på råolja gett en illusion av starkt stigande exportutveckling till Storbritannien. Den är inte så expansiv som den ser ut att vara i utrikeshandelsstatistiken där den mäts i löpande priser.

Utrikeshandeln med varor och tjänster drog ner Sveriges faktiska BNP-tillväxt under andra kvartalet med en halv procentenhet jämfört med motsvarande period föregående år. Tjänstehandeln, som vuxit kraftigt under senare år och därmed varit en starkt drivande komponent i svensk tillväxt, stagnerade andra kvartalet och ökade med måttliga 1 och 1,5 procent för exporten respektive importen av tjänster. Tjänsthandeln bidrog således inte alls till BNP-tillväxten under andra kvartalet, vilket inte heller var fallet första kvartalet enligt de reviderade siffrorna. Tendensen till svagare tjänstehandel gällde genomgående för flera stora handelsposter, däribland resevaluta, transporter, merchanting, licenser och FoU. Merchanting har under det senaste året minskat med 3 procent och gav andra kvartalet ett negativt bidrag till BNP med 0,1 procentenheter. Resevalutanettet utvecklades svagt till följd av att utländska besökares konsumtion i Sverige minskade med 15 procent jämfört med andra kvartalet 2007.

Revideringar av utrikeshandeln för första kvartalet gav en lägre tjänsteexport och en högre varuimport. Sammantaget minskade därmed utrikeshandelns bidrag till BNP för första kvartalet från 0,5 till 0,1 procentenheter. Bidraget kom helt och hållet från varuhandeln.

Exportnettots bidrag till BNP-förändringen

Varor och tjänster, inklusive importinnehåll.
Procentenheter

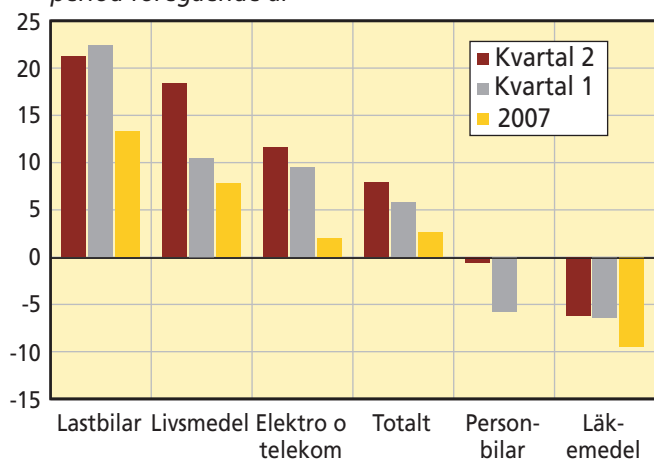
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Varuhandelsutvecklingen för olika branscher är fortsatt splittrad med en hög tillväxt i exporten av lastbilar och telekommunikation, men även livsmedel, pappersmassa och petroleumprodukter har ökat med höga tillväxttal. Precis som under förra året har exporten av läkemedel och personbilar utvecklats svagare. Totalt sett har varuexporten ändå utvecklats väl under andra kvartalet. Exporten har emellertid inte gett något större lyft för den samlade inhemska produktionen till följd av en än större varuimportuppgång. Varuhandelns bidrag till BNP-tillväxten stannade andra kvartalet på -0,5 procentenheter.

Varuexportens volymutveckling i utvalda branscher

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

En svagare exportorderingång och mer pessimistiska exportchefer till följd av en svagare internationell konjunktur ger en dämpad framtidsbild för svensk export. Växelkurserna, som bland annat påverkar konkurrenskraften mellan företagen i olika ekonomier, kan verka i motsatt riktning. En för exportföretagen gynnsam utveckling av kronan mot främst euron och USA-dollar verkar som stötdämpare till de svagare exportutsikterna i svensk ekonomi. Den amerikanska dollarn som länge varit lågt värderad har börjat återhämta sig på valutamarknaden och det kan i så fall innebära att många viktiga exportföretag i Sverige kan återta viss del av förlorad konkurrenskraft gentemot USA och andra dollar-kopplade ekonomier.

Export- och importpriser används för att deflatera utrikeshandeln till volymutveckling

Nationalräkenskaperna i Sverige använder, precis som andra länder, prisindex för att beräkna volymutvecklingen för de olika beståndsdelarna i försörjningsbalansen. För utrikeshandeln innebär det att värdet av export och import deflateras med prisuppgifter på handlade varor och tjänster med utlandet. Men varför blir det slutligen en skillnad mellan export- och importprisindex i prisstatistiken och det så kallade implicitprisindex som utgör skillnaden mellan nationalräkenskapernas serier i löpande och fasta priser?

Förutom att det i nationalräkenskaperna görs avstämningssjusteringar för att få hela ekonomin att hänga ihop, finns också metodskillnader i hur respektive prisindex tas fram. Det är inte prisutvecklingen på de importerade och exporterade varorna som är olika, utan i huvudsak är det varukorgens sammansättning som är den primära skillnaden. Export- och importprisindex i prisstatistiken har varukorgar som i princip är två år gamla medan nationalräkenskaperna har aktuell import- och exportfördelning för kvartalet. Den tvååriga eftersläpningen i prisstatistikens varukorgar innebär att den senaste tidens stora relativprisförändringar på importerade och exporterade varor inte slår igenom på ändrade konsumtionsmönster till följd av bland annat substitutions-effekter. Exempel på substitutionseffekter är när importen

av platt-tv och digitalkameror ökar med ett sjunkande pris eller att bensinförbrukningen och konsumtionen av vissa livsmedel går ner till följd av att priserna stiger på dessa produkter. Nationalräkenskaperna ger alltså mer aktuella vikter på faktisk konsumtion och investeringar och är det alternativ som passar bäst för just nationalräkenskaper. Perioder med stora relativprisförändringar och därmed mer substitutions-effekter kan därmed tendera att ge större skillnader mellan indexen under en tvåårsperiod.

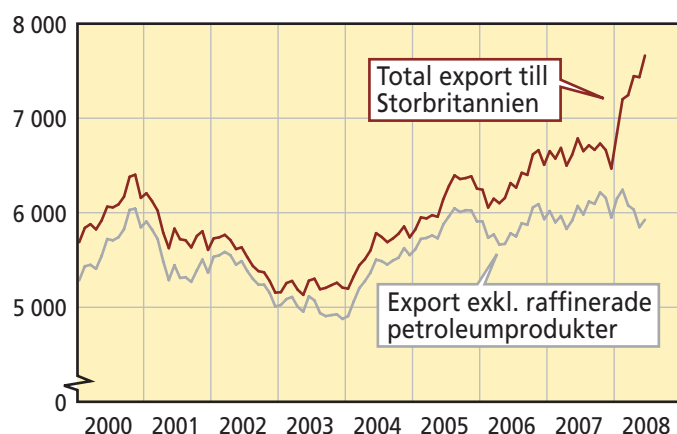
Raffinerade petroleumprodukter bakom brittisk exportökning

Storbritannien är en av Sveriges största handelspartner och står som mottagare för cirka 8 procent av svensk export. Den brittiska ekonomin har precis som många andra ekonomier i västvärlden vacklat betänkligt under inledningen av 2008. Kombinationen av en svag inhemsk efterfrågan och en depreciering av pundet torde inte vara några glädjande besked för svenska exportföretag på den brittiska marknaden. I det sammanhanget kan det tyckas förvånande att Storbritannien var en av de exportmarknader som utvecklades bäst under inledningen av året.

Eftersom den geografiskt fördelade utrikeshandeln inte särredovisar prisförändringar och volymförändringar, finns det anledning att närmare granska relativprisförändringens betydelse för exporten till Storbritannien. Livsmedel och energi, i synnerhet råolja, är varor som ökat särskilt mycket i pris. Prisökningar på råolja och raffinerade petroleumprodukter driver därmed upp värdet på utrikeshandeln. Om man exkluderar raffinerade petroleumprodukter från övrig export till Storbritannien blir utvecklingen en helt annan. Den tillsynes goda exportutvecklingen till Storbritannien förvandlas istället till en minskning med två procent (juni/juni) mätt med 6 månaders glidande medelvärde.

Varuexport till Storbritannien

Miljoner kronor, 6 mån glidande medelvärde

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

Data t.o.m. juni 2008

Raffinerade petroleumprodukters andel av total export till Storbritannien har växt kraftigt och utgjorde i juni en dryg fjärdedel av det samlade exportvärdet. Andelen har under det senaste året ökat från 11 till 24 procent. Är då ökningen av varuexporten till Storbritannien enbart en effekt av ett stigande världsmarknadspris på råoljan, eller har även exportvolymen av petroleumprodukter till Storbritannien ökat?

Priset på råolja i Nordsjön har stigit med närmare 90 procent från juni 2007 till juni 2008. Under samma tid har exportvärdet för raffinerade petroleumprodukter ökat med 138 procent och det jämfört med en treprocentig ökning av exportvärdet på övriga exportvaror förutom petroleumprodukter. Det innebär att ökningen av exportvärdet till Storbritannien under det senaste året inte enbart är en priseffekt. Den faktiska exportvolymen av raffinerade petroleumprodukter till Storbritannien har också ökat under jämförelseperioden. En del av volymökningen i år kan förmodligen vara en eftersläpande effekt från ett produktionsbortfall under förra året som bidrog till en låg petroleumexport till Storbritannien under några månader förra hösten.

Sveriges export till Storbritannien exklusive petroleumprodukter har alltså fallit tillbaka. Detta hänger också bättre samman med rådande konjunkturutveckling och det faktum att pundet deprecierats gentemot svenska kronan; faktorer som rimligen bör minska britternas efterfrågan på svenskproducerade varor, vilket de också gjort – förutom vad gäller

petroleumprodukter.

Råolja och andra raffinerade petroleumprodukter handlas emellertid i dollar och påverkas följaktligen inte av kursrörelser mellan den svenska kronan och det brittiska pundet. Lägg därtill britternas ökade importbehov av oljebaserade produkter och ett ökat råoljepris till och med juni, så finns möjligen förklaringen till utvecklingen under det inledande halvåret där.

Sverige har i klassisk mening inga komparativa fördelar via egen råoljeutvinning utan fungerar mer som "transitland" för omvandling av råolja till petroleumprodukter och i det här fallet för vidare export till Storbritannien. För ekonomin i stort är det i regel bättre att exportera produkter högt upp i värdekedjan med ett stort förädlingsvärde snarare än varor med ett stort produktionsvärde och lägre förädlingsvärdegrad.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

Hushållens konsumtion

Måttlig konsumtionsökning

Hushållens konsumtion ökade enligt nationalräkenskapernas beräkningar för andra kvartalet 2008 med 2,2 procent. Bidraget till BNP-tillväxten från hushållskonsumtionen blev 1,0 procentenheter. Om hänsyn hade tagits till kalendereffekten hade konsumtionsökningen troligtvis varit lägre.

Hushållskonsumtionen uppdelad efter ändamål (så kallad COICOP-klassificering) utan eventuella kalendereffekter visas i vidstående tabell.

Allmänt sett är det svårt att se något entydigt mönster för hushållens konsumtion andra kvartalet 2008. Med undantag för avdragsposten utländska besökares konsumtion i Sverige var det måttliga ökningstakter för samtliga varugrupper. Högsta volymutvecklingen, med undantag för utländska besökares konsumtion i Sverige, hade kläder och skor, med en ökning på 6,6 procent. Konsumtionen av livsmedel var oförändrad.

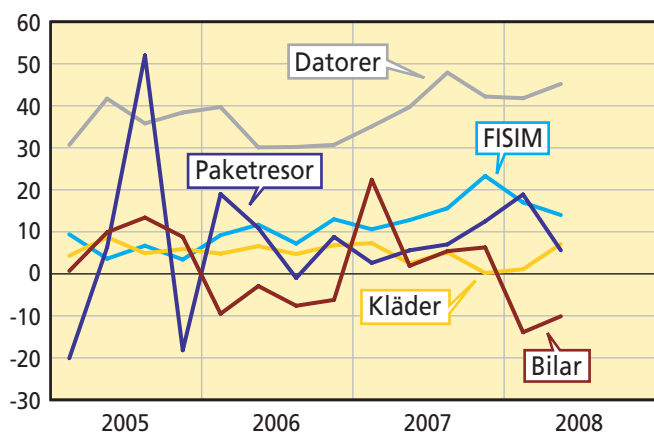
Hushållens konsumtion andra kvartalet 2008

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 2 07, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Livsmedel och alkoholfria drycker	12	0,0	0,0
Alkoholhaltiga drycker och tobak	4	-2,4	-0,1
Kläder och skor	5	6,6	0,3
Boende	25	0,7	0,2
Möbler m.m.	5	2,5	0,1
Hälsa- och sjukvård	3	2,6	0,1
Transporter	14	-3,4	-0,5
Post och telekommunikationer	3	3,3	0,1
Rekreation och kultur	11	3,5	0,4
Utbildning	0	3,0	0,0
Restauranger, hotell	6	3,5	0,2
Övriga varor och tjänster	10	3,3	0,3
Total konsumtion i Sverige	100	1,2	1,2
Därav utländska besökares konsumtion i Sverige	-5	-15,1	-(0,9)
Därav svenskars konsumtion i Sverige		2,2	2,1
Svenskars konsumtion utomlands	5	4,6	0,2
Hushållens ideella organisationer		-0,6	-0,1
Svenska hushålls totala konsumtion	100	2,2	2,2

Källa: Nationalräkenskaperna

Hushållens konsumtion

Procentuell volymutveckling från motsvarande kvartal föregående år

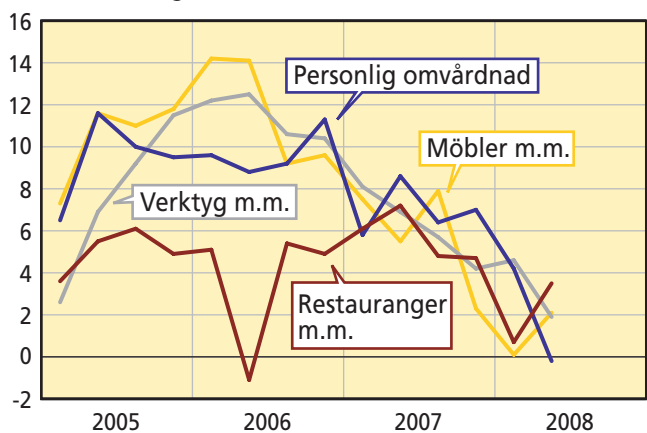

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2008

I undergrupperna till de ändamålsgrupper som redovisas i tabellen var försäljningen av datorer, audio-dvd, paketresor, finansiella tjänster och kläder några av de grupper som bidrog mest till konsumtionsökningen. Tillsammans utgör datorer och audio-dvd en dryg procent av den totala hushållskonsumtionen eller cirka 4,3 miljarder kronor i löpande priser. I löpande priser är utvecklingen måttlig, någon procents ökning per kvartal. I fasta priser har volymutvecklingen de senaste åren legat runt 30–40 procent för datorer och runt 20–30 för audio-dvd. Paketresor, som även de ingår i gruppen rekreation och kultur, är en lite större post, 4,9 miljarder i löpande priser, men med något mer måttfulla ökningstal. Kläder hade lägre volymökningar än audio-dvd, datorer och paketresor, men då posten står för nästan 5 procent av hushållens konsumtion har den större betydelse för konsumtionen totalt. Den post som bidrog mest i motsatt riktning var bilinköpen som minskade kraftigt under perioden, med omkring 10 procent.

Hushållens konsumtion av några konjunktur-känsliga varugrupper

Procentuell volymutveckling från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Andra kvartalet gav således en splittrad bild. I vissa konjunktur-känsliga branscher syns en konsumtionsnedgång, i andra syns den inte. Några av grupperna som påverkats är möbler, personlig omvårdnad och verktyg. Konsumtionen på restau-

ranger och caféer har påverkats i mindre utsträckning.

Kalendereffekten på BNP-utvecklingen var andra kvartalet 2008 ovanligt stor. Hushållskonsumtionen kalenderkorrigeras dock inte i nationalräkenskaperna utan kalenderefekterna beräknas endast för BNP:s produktionssida och för sysselsättningen. Kalendereffekter förekommer dock på hushållskonsumtionen. En förenklad beräkning av kalendereffekterna för hushållskonsumtionen under andra kvartalet indikerar att de kan ha höjt konsumtionen med i storleksordningen 1,1 procentenheter.

Utländska besökares konsumtion gick ner

Den totala konsumtionen i Sverige (svenska hushåll och utländska besökare) utvecklades ovanligt svagt andra kvartalet jämfört med samma period i fjol. Konsumtionsökningen blev endast 1,2 procent. Vid nationalräkenskapernas beräknings- och avstämningsarbete visade det sig emellertid att det var avdragsposten utländska besökares konsumtion som var bland de viktigaste förklaringarna till slutresultatet för den totala privata konsumtionen.

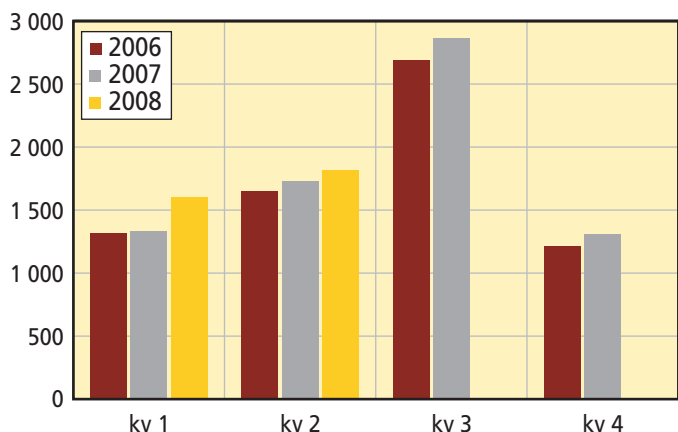
De svenska hushållens totala konsumtionsutgifter beräknas i nationalräkenskaperna som summan av den totala konsumtionen i Sverige och svenska hushålls konsumtion utomlands, minus utländska besökares konsumtion i Sverige. De senare ingår ju i underlaget men då underlag för respektive ändamålsgrupp saknas dras deras konsumtion av som en aggregerad post. Under de senaste åren har utländska besökares konsumtion i Sverige ökat i snabb takt, vilket dock inte var fallet under det senaste kvartalet då deras konsumtion i Sverige i stället föll med hela 15 procent. Istället för en minuspost, blev bidraget till konsumtionsutvecklingen därmed en pluspost. Det är fem år sedan det hände senast. Detta medförde att svenskars inhemska konsumtion tilldelades starka utvecklingstal.

Uppgifter om utländska besökares konsumtion i Sverige kommer från användning av kontokort, sedelväxling och resecheckar i Sverige, där kortstatistiken utgör cirka 70 procent. Posten mäter dock inte bara utlänningars konsumtion, utan även svenskars transaktioner i Sverige i de fall kontokorten är kopplade till konto i utlandsägda banker. Det finns stor osäkerhet runt vad som ingår i posten. För närvarande pågår ett utredningsarbete inom SCB för att få fram ett bättre underlag. Tills vidare är det svårt att helt förklara siffrorna som de senaste åren haft stor inverkan på beräkningen av den totala hushållskonsumtionsutvecklingen.

Statistik över hur många nätter utländska besökare tillbringar på svenska hotell, vandrarhem och stugbyar visar inte på någon nedgång av antalet utländska övernattningar.

Antalet övernattningar fortsatte att öka även andra kvartalet i år. Ökningen var 5,3 procent, jämfört samma period 2007. Även antalet nyinskrivna gäster ökade under perioden.

Antal gästnätter av utländska besökare i Sverige Tusental

Källa: Inkvarteringsstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Det är sedan tidigare känt att de största försäljningsökningarna inom detaljhandeln har skett i städer som ligger nära Sveriges gränser, som till exempel Strömstad och Haparanda. Normmännen står för en stor del av gränshandeln. Sveriges klart lägre prisnivå sedan länge på ett antal områden som livsmedel och spritdrycker med mera har utan tvekan bidragit till den stora norska gränshandeln. I många fall har också normmän köpt fritidshus i Sverige då det varit billigare både i inköp och att bo i än motsvarande hus i hemlandet. Detta är dock en strukturell utveckling sedan många år och det krävs bättre underlag för att kunna avgöra i vilken grad det är förändringar av norsk konsumtion i Sverige som är en förklaring till utvecklingen under andra kvartalet.

Att utländska besökares minskade konsumtion detta kvartal skulle bero på de finansiella flödena mellan Sverige och andra länder är inte heller troligt då denna typ av transaktioner vanligtvis sker mellan banker eller finansiella institut. Ökade utländska kontokortsköp hos svenska E-handelsföretag skulle också kunna påverka siffrorna uppåt, men vad som skulle kunna ha påverkat den trenden är oklart. Något som sannolikt har bidragit till utlänningars minskade konsumtion i landet är den allmänna konjunkturutvecklingen.

Kalendereffekter på hushållskonsumtionen

Nationalräkenskaperna gör inga beräkningar av eventuella kalendereffekter i hushållskonsumtionen. Kalendereffekten i hushållskonsumtionen anses inte vara stabil över tid, vilket gör det svårt att hitta en modell som fångar den.

Vid SCB tas däremot kalenderkorrigerade uppgifter fram för både detaljhandeln (DHI) samt för alla tjänstebanscher, tjänsteproduktionsindex (TPI). Då dagsammansättningen för andra kvartalet 2008 skiljer sig en del mot samma kvartal 2007, kan det vara svårt att jämföra konsumtionsutvecklingen mellan kvartalen och därmed tolka volymökningarna. Förra året inföll påsken andra kvartalet, i år låg den i första. I år inföll Kristi himmelfärds dag tillsammans med första maj, förra året var det en extra röd dag på en torsdag. Det innebär att vi i år hade en måndag, en tisdag och en torsdag ytterligare definierade som veckodag, till skillnad mot kvartal 2 förra året som hade tre fler helgdagar.

I livsmedelsdetaljhandeln står måndagen och tisdagen en normal vecka för 13 respektive 12 procent av veckans försäljning. På torsdagen är konsumtionen något högre, 16 procent av veckans totala konsumtion. Om livsmedelsförsäljningen hade varit densamma alla dagar i veckan, skulle 14,3 procent (100/7) av försäljningen ske per dag. Påsken är en stor helg för livsmedelsdetaljhandeln. Då ökar försäljningen med 20 procent jämfört med en normal vecka, samtidigt som försäljningen veckan därpå minskar med 5 procent.

Dagpoäng, vanlig vecka	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön	Helg
Livsmedel	13	12	13	16	21	15	10	9
Sällanköpsvaror	17	16	13	18	17	13	5	5

För sällanköpsvaruhandeln ser försäljningen lite annorlunda ut. Försäljningen är något högre i början på veckan och lägre under helgen. Alla helgdagar viktas som en söndag med en förväntad försäljning med 5 procent av veckans totala försäljning. En extra måndag (17), tisdag (16) och torsdag (18) istället för tre helgdagar (3*5) betyder att sällanköpsvaruhandelns försäljning andra kvartalet i år jämfört med i fjol var betydligt högre.

Enligt DHI hade detaljhandeln (sällanköps- och dagligvaruhandeln) en försäljningsutveckling i fasta priser på 2,7 procent andra kvartalet 2008. Med hänsyn tagen till kalenderefekten beräknades detaljhandeln ha en försäljningsökning på 1,7 procent. Det innebär att detaljhandelskonsumtionen i ett "normalt" kvartal hade varit en procentenhet lägre än vad som var fallet i andra kvartalet 2008.

Sett till samtliga tjänstebanscher var försäljningsutvecklingen andra kvartalet 2008 i fasta priser 2,5 procent. När hänsyn tagits till kalenderefekten återstod endast en volymökning på 1,0 procent för hela tjänstebanschen. Alla tjänstebanschers produktion utgör dock inte hushållskonsumtion. Exempel på branscher där hushållens står för en marginell eller ingen del av konsumtionen är partihandeln, sjötransporter och datakonsulter. Därför kan inte tjänstebanschernas kalenderefekt antas rakt av. Om kalenderefekten viktas om för att motsvara hushållens konsumtion kan istället kalenderefekten antas ligga runt 1,5 procentenheter. Det innebär att konsumtionsökningen skulle ha varit ungefär 1,5 procentenheter lägre om hänsyn tagits till kalenderefekten andra kvartalet 2008. Då har inte hänsyn tagits till den största av hushållens konsumtionsposter, boendet, som inte ingår i tjänstebanscher. Varken hyran eller uppvärmningskostnaden kan antas ha påverkats av kvartalets dagsammansättning, så någon kalenderefekt är svår att se på boendeposten. Då boendet står för ungefär 25 procent av hushållens totala konsumtion borde kalenderefekten på hushållens konsumtion skrivas ner till uppskattningsvis 1,1 procentenheter. En kalenderkorrigerad hushållskonsumtion skulle då ligga runt 1,2 procent istället för 2,2 procent som var det faktiska värdet.

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand, 08-506 943 33

Offentlig konsumtion

Stark ökning av den kommunala konsumtionen

De totala konsumtionsutgifterna för primärkommuner och landsting steg med 2,0 respektive 3,4 procentenheter under årets andra kvartal jämfört med samma period 2007. Sociala naturaförmåner¹ ökade lika snabbt som varit fallet under ett antal år. Statens konsumtion minskade med 1,3 procentenheter under samma period. Stor minskning inom försvarets varaktiga varor och en stark försäljning från försvaret förklarar det låga utfallet för staten.

Offentliga konsumtionsutgifter

Volymförändring, procent

	kv 2 07	kv 3 07	kv 4 07	kv 1 08	kv 2 08
Off. konsumtion totalt	0,3	0,9	1,4	-0,2	1,4
Primärkommuner	1,1	1,5	0,9	-1,0	2,0
Landsting	1,1	3,4	2,5	2,6	3,4
Staten + AP-fonder	-1,6	-2,5	1,3	-1,4	-1,3

Källa: Nationalräkenskaperna

Statens konsumtion fortsatte att minska

Försvarets varaktiga varor² minskade i volym med knappt 48 procent vilket tillsammans med den ökade försäljningen³ om drygt 11 procent drog ner utvecklingen av den totala statliga konsumtionen. Försvarets varaktiga varor har haft stor påverkan på utvecklingen av den totala statliga konsumtionen dels via volymminskningen, dels via försäljningen. Högre kostnader för de internationella truppinsatserna påverkade försäljningsvolymen eftersom ersättningen för dessa redovisas som försäljning och samtidigt som svensk tjänsteexport.

Statens insatsförbrukning ökade i volym med knappt 8 procent. Framförallt bidrog Banverkets, Vägverkets, Försva-

1 Sociala naturaförmåner kallades tidigare direktkonsumtion och består av offentligt finansierade varor och tjänster som konsumeras av hushållen och produceras av marknadsproducenter. För primärkommunerna är det framför allt omsorgs- och utbildningstjänster som ligger bakom postens stabila ökning. För landstingen består sociala naturaförmåner till hälften av kostnader för läkemedelsförmåner samt till hälften av vårdavtal för privata vårdgivare och färdtjänst. De statliga sociala naturaförmånerna består av allmän, arbetsmarknadsutbildning, bilstöd, rehabiliteringstjänster, rätts hjälp samt tandvård.

2 I posten försvarets varaktiga varor ingår försvarets inköp av sådana varor som används mer än ett år, som i andra sammanhang skulle ha betraktats som investeringar – och därför inte ingått som insatsförbrukning i konsumtionsutgifter. Eftersom militära vapen inte är avsedda för produktion, behandlas de inte heller i nationalräkenskaperna som insats i en produktionsprocess, utan ingår i den statliga konsumtionen direkt vid förvärvstidpunkten. Posten är ett av skälen till att den statliga konsumtionen avtar/växer med viss ryckighet.

3 Under den externa försäljningen för staten redovisas bland annat kostnaderna för såväl tjänsteexport av fredsbevarande truppinsatser till internationella organisationer som för den militära mathållningen till värnplikliga.

rets samt Försäkringskassans köp av varor och tjänster till ökningen. Löner och sociala avgifter steg i volym med 3,7 procent. Sociala naturaförmåner ökade svagt. Trots att samtliga volymökningar drog upp statens konsumtionsutgifter, uppvägdes inte minskningen i försvarets varaktiga varor och den ökade försäljningen varför statens konsumtionsutgifter totalt sett minskade med 1,3 procent under andra kvartalet jämfört med samma period 2007.

Stora revideringar för både landsting och kommuner

Det har skett relativt stora upprevideringar av volymutvecklingen för både den primärkommunala och landstingskommunala konsumtionen för första kvartalet 2008. Volymutvecklingen för landsting har reviderats från 1,6 till 2,6 procentenheter. Detta berodde dels på revideringar av beräkningarna av volymmåten, dels på att nya uppgifter fanns tillgängliga för arbetade timmar avseende andra kvartalet vilket påverkar första kvartalets andel av årsprognosen för respektive volymmått. Produktionsökningen för de individuella offentliga tjänsterna har för första kvartalet reviderats från 0,7 till 2,0 procentenheter. Av liknande skäl har volymutvecklingen för primärkommunernas totala konsumtion reviderats från -2,2 till -1,0 procentenheter.

Ökningen av statens totala konsumtionsutgifter⁴ för första kvartalet 2008 har reviderats marginellt. Även för den statliga produktionen har volymmåten setts över, men eftersom de individuella tjänsterna utgör knappt en fjärdedel av statens totala produktion, ledde inte översynen till några större revideringsbehov. Däremot har volymutvecklingen för socialförsäkringssektorn reviderats från 13,6 till 17,9 procent dels på grund av ny prognos från Försäkringskassan för AP-fondernas administrationskostnader och dels på grund av revidering av FISIM⁵.

Sociala naturaförmåner ökade starkt inom primärkommunerna

En bidragande orsak till ökningen av de totala konsumtionsutgifterna i primärkommunerna var högre volymer inom sociala naturaförmåner. Ökningen var 6,0 procentenheter. Posten har stadigt växt mer än den totala primärkommunala konsumtionen under det senaste decenniet.

För landstingen ökade sociala naturaförmåner 4,8 procentenheter. Sociala naturaförmånens andel av den totala landstingskommunala konsumtionen är knappt en fjärdedel. Andelen av den totala statliga konsumtionen är knappt 4

4 Inklusive ålderspensionssystemet (endast AP-fonderna ingår).

5 Indirekt mätta finansiella tjänster (Financial Intermediation Services Indirectly Measured).

procent och har återigen ökat något under andra kvartalet, efter flera kvartal med krympande andel. Sociala naturförmåner utgörs bland annat av inköpta tjänster inom branscherna utbildning samt hälso- och sjukvård som växer fram i allt snabbare takt. Posten utgörs också av kostnader för till exempel läkemedelsförmåner, färdtjänst samt allmän rättshjälp.

En titt på omsättningsstatistikens senaste uppgifter för utvecklingen inom branscherna utbildning, hälso- och

sjukvård samt sociala tjänster, vittnar om stark expansion. Tjänsteproduktionsindex för dessa branscher har ökat med omkring 20 procent sedan 2005 medan tjänsteproduktionsindex totalt ökat med omkring 10 procent.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

Bruttoinvesteringar

Fortsatt dämpade investeringar

De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte att öka i oförändrad takt mellan första och andra kvartalet och investeringstillväxten har därmed varit relativt stabil de senaste fem kvartalen. Ökningen jämfört med motsvarande kvartal föregående år var i stort sett begränsad till offentliga sektorn, gruvindustrin samt energisektorn, vilka alla tre uppvisade en markant högre ökningstakt än under första kvartalet. Samtidigt mattades investeringarna av inom allt fler tjänstebanscher.

De fasta bruttoinvesteringarna har totalt sett fortsatt att öka i ett i stort sett oförändrat tempo under första kvartalet. Mellan första och andra kvartalet 2008 uppgick investeringsökningen till 1,1 procent, vilket omräknat till årstakt motsvarar 4,3 procent. Det är en relativt måttlig tillväxt i jämförelse med de senaste årens kraftiga investeringsökningar även om det har skett från en hög nivå. Det intressanta är dock inte kvartalsförändringen i sig utan det faktum att den lägre ökningstakten nu har varit bestående under drygt ett år.

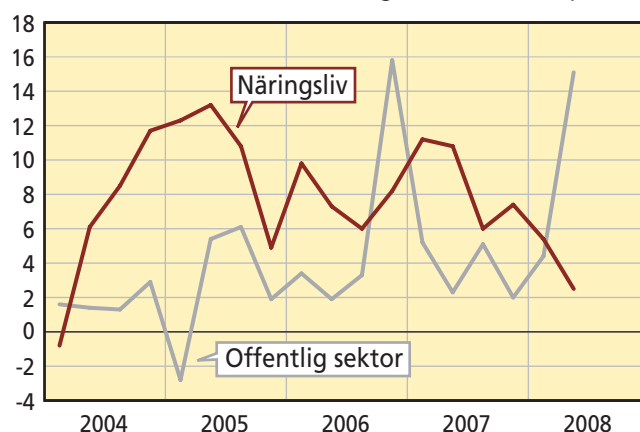
Jämfört med motsvarande kvartal föregående år har avmattningen i investeringarna fortsatt under andra kvartalet 2008. Under första kvartalet ökade investeringarna med 5,3 procent och under andra kvartalet har ökningstakten sjunkit till 4,2 procent. Det motsvarar 0,8 procentenheter av den faktiska BNP-ökningen för andra kvartalet på 2,6 procent¹. Justerat för importinnehållet minskade bidraget till 0,4 procent till följd av den höga importandelen för investeringsvaror. Då även BNP-utvecklingen har fortsatt att mattas av under första halvåret och ökat långsammare än investeringarna har investeringskvoten², avmattningen till trots, fortsatt att öka. För första halvåret uppgick kvoten till 19,3 procent vilket är den högsta andelen under de senaste 15 åren.

Näringslivets investeringar tappar fart

Den tydligaste förändringen i tillväxtbasen för investeringarna var att näringslivet som helhet tappade fart och att detta i viss mån kompenseras av kraftigt ökade investeringar inom stat och kommun. Totalt ökade investeringarna inom den offentliga sektorn med 15,1 procent under andra kvartalet mot näringslivets 2,5 procent. De offentliga investeringarna ökade därmed betydligt snabbare än under första kvartalet och det var en av de kraftigaste ökningarna sedan millennieskiftet. Under den period av investeringsökningar som inleddes i början av 2004 har de offentliga investeringarna bara ökat snabbare än näringslivets vid två tillfällen. Trots att de senare är många gånger större än de förra bidrog båda i samma utsträckning till de totala investeringarna.

Fasta bruttoinvesteringar

Näringsliv och offentlig sektor. Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år. Fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Investeringarna inom tillverkningsindustrin minskade för andra kvartalet i rad. Under första kvartalet var det en tydlig tendens till att investeringstillväxten fokuserades till näringslivets tjänstesida, i frånvaron av investeringsökningar inom tillverkningsindustrin. I och med andra kvartalet har avmattningen även nått stora delar av tjänstesektorn. Totalt svarade

¹ Kalenderkorrigerat uppgick BNP-förändringen till 0,6 procent jämfört med motsvarande kvartal året innan.

² Bruttoinvesteringarnas andel av BNP i löpande priser.

den privata tjänstesektorn bara för 0,3 procentenheter av näringslivets investeringsökning på 2,2 procent. Bland annat har investeringarna inom företagstjänster bromsat in kraftigt. Samtidigt har telekommunikationer vänt från en ökning till en minskning mellan första och andra kvartalet.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år, fasta priser

	2007		2008	
	Helår	4 kv	1 kv	2 kv
Näringslivet	493	7,4	5,4	2,5
Tillverkningsindustri	89	8,8	-3,3	-3,2
Energisektor	41	14,9	3,7	18,9
Tjänsteproducenter ¹	175	6,5	11,4	2,0
Företagstjänster	40	17,1	16,5	1,5
Offentliga myndigheter	89	2,0	4,4	15,1
Stat	42	-3,2	11,4	17,4
Kommuner	47	6,7	-2,7	13,0
Totalt	582	6,4	5,3	4,2
Maskiner	186	9,2	1,8	-0,1
Transportmedel	54	0,2	20,3	8,0
Bostäder	103	4,7	1,3	-1,0
Övriga byggnader	144	7,4	7,2	13,9
Programvaror m.m.	95	2,9	2,3	1,5

Källa: Nationalräkenskaperna

Gruvindustrin och energisektorn är två motverkande faktorer till den avtagande investeringstillväxten inom näringslivet. Båda har varit starkt bidragande till den kraftiga investeringsökning som skett under de senaste åren. Under det första kvartalet föll visserligen investeringstillväxten tillbaka något i de båda branscherna, men under andra kvartalet var ökningstakten dock återigen mycket hög jämfört med de flesta övriga branscher. Innbörden blev att de båda branscherna stod för större delen av tillväxten i näringslivets investeringar. Trots den negativa utvecklingen för tillverkningsindustrin var det således ändå främst den varuproducerande sektorn som bidrog till investeringsökningen.

Tudelad bild av bygginvesteringar

Sett till de olika investeringstyperna är det två tendenser som är mest slående: minskningen av de totala bostadsinvesteringarna samt den kraftiga ökningen av övriga bygg- och anläggningsinvesteringar. För första gången på 10 år minskar nu de totala bostadsinvesteringarna, även om förändringen var förhållandevis liten. Bilden är dock fortsatt splittrad med minskade investeringar inom nybyggnationer och fortsatta ökningar inom om- och tillbyggnadsinvesteringar. Kontrasten mot posten övriga byggnader och anläggningar är stor. Där var ökningstakten istället den högsta sedan i början av 1995. Detta avspeglar den ökade investeringsaktiviteten inom den offentliga sektorn som främst har dragits upp av investeringar i övriga byggnader och anläggningar inklusive vägar.

Liksom under första kvartalet minskade maskininvesteringarna inklusive bilar marginellt under andra kvartalet. Detta vägdes mer än väl upp av att leasingfinansierade maskininvesteringar fortsatte att öka mycket kraftigt, även om ökningstakten sjönk från cirka 45 procent under första

kvartalet till cirka 28 procent under andra kvartalet. Trots en något långsammare tillväxt stod leasing därmed för 1,7 procentenheter av investeringsökningen, det näst största bidraget efter byggnader och anläggningar. Investeringar i programvara har fortsatt att öka, men sedan inledningen av 2007 är ökningen mer måttlig än under 2005 och 2006. Trots det bidrog denna investeringspost med 0,7 procentenheter till den totala investeringstillväxten.

Byggloven, en tidig indikator på nybyggnationer, lovar inte någon snar förbättring inom bostadsinvesteringarna. Efter att ha ökat för första gången på över ett år under första kvartalet i år vände byggloven för bostäder och fritidshus återigen ner. För lokaler ökade visserligen byggloven med 10 procent under andra kvartalet, men det innebär mer än en halvering av ökningstakten jämfört med de fyra föregående kvartalen.

Handelslagren gav positivt bidrag till tillväxten

Lagerinvesteringarna gav ett relativt stort bidrag till BNP-tillväxten på 0,9 procentenheter. Efter två kvartal med negativa bidrag hade lagren återigen en positiv effekt på tillväxten liksom under de tre första kvartalen 2007. Under jämförelseperioden, andra kvartalet 2007, skedde en förhållandevis stor lageravveckling medan det för andra kvartalet 2008 nästan inte skedde någon avveckling alls. Det är skillnaden mellan dessa två förändringar¹ som har gett upphov till lagerinvesteringarnas höjande effekt på BNP-utvecklingen. Bidraget kom i stort sett uteslutande från handelslagren, och då främst partihandelslagren. Det rör sig dock fortfarande om en lageravveckling av handelslagren, men då den är i avtagande takt ger detta en positiv BNP-effekt. Industrilagren hade en viss negativ påverkan på tillväxttakten beroende på att insatsvarulagren vände från en påbyggnad under andra kvartalet i fjol till en avveckling under samma kvartal i år. Förändringen i lagren av produkter i arbete och färdigvaror hade däremot endast en marginell påverkan.

Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

¹ Lagerinvesteringar är liktydigt med lagerförändring. När lagren minskades under andra kvartalet förra året men inte i år uppstår en positiv förändring mellan åren motsvarande 0,9 procentenheter.

Investeringsberäkningarna för andra kvartalet.

Det viktigaste underlaget för nationalräkenskapernas (NR:s) kvartalsvisa investeringsberäkningar är investeringsenkäterna som undersöker de flesta av näringslivets branscher tre gånger om året. I maj insamlas utfallsuppgifter för första kvartalet, i oktober inhämtas utfallsuppgifter för andra och tredje kvartalet och i februari året därpå erhålls siffror för fjärde kvartalet och reviderade uppgifter för de övriga kvartalen. Februarienkäten ger därmed det definitiva utfallet enligt investeringsenkäten¹. Någon särskild enkät för utfallsuppgifter för kvartal två görs inte varför nationalräkenskapernas investeringsberäkningar för kvartal två i september baseras på den prognos över andra kvartalet som finns i majenkäten. Majenkäten ger också prognosuppgifter för tredje och fjärde kvartalet så att en helårsprognos kan presenteras från enkäten.

Den prognos för andra kvartalet som finns i majenkäten brukar inte överensstämma med de utfallsdata som senare erhålls och en justering av prognosen är därför nödvändig. I nationalräkenskaperna har man lång erfarenhet av sådana justeringar. Sedan många år tillbaka har uppgifterna för industri- och energibranscherna korrigerats och för senare år har justeringar gjorts även av byggindustrin, varuhandeln, uppdragsverksamhet samt transport och kommunikationer.

Investeringsenkäten överskattar så gott som alltid andra kvartalets investeringar i majenkäten. Överskattningen har också ökat under senare år, varför större och större justeringar har blivit nödvändiga. Justeringarna har gjorts genom studier av prognosen i maj och det definitiva utfallet i februari året efter för en lång rad av år. De senaste tre åren har också en regressionsmodell funnits tillgänglig vid bedömningen. Modellen ger korrigeringsvärden som ligger mycket nära de bedömningar som gjorts genom studier av prognos- och utfallsdata. För transport- och kommunikationsbranscherna måste man utöver tidsserieanalysen också ta hänsyn till särskilda händelser i underlagen.

Även det tredje kvartalet överskattas normalt i majenkäten medan uppgifterna för fjärde kvartalet kan variera mellan under- och överskattningar.

I tabellen redovisas investeringsenkätens erhållna utveckling för aktuella branscher, justerad utveckling enligt regressionsmodellen, NR:s bedömda utveckling och slutligen skillnaden i miljarder kronor mellan investeringsenkäten och NR:s bedömning. Sammantaget har NR dragit ner majenkätens prognos med 6,5 miljarder kronor för andra kvartalet 2008.

¹ För transport och kommunikation kommer definitivt utfall i maj.

Investeringsutvecklingen kvartal 2 2008

Jämfört med motsvarande kvartal föregående år

	Prognos	Modell-beräkning	Bedömning	Bedömning jmf. med prognos, miljarder kr. i löpande priser
SNI 10–37	24,2%	2,8%	2,8%	-3,9
SNI 40	41,7%	27,9%	23,6%	-1,5
SNI 60–64	16,9%	11,0%	4,0%	-1,1
Totalt	18,9%	9,1%	5,0%	-6,5

Den systematiska överskattningen i investeringsenkätens prognos syns tydligt för första halvårets industriinvesteringar. I tabell 2 visas dels nationalräkenskapernas justering av majenkätens prognos och dels skillnaden mellan prognosen och den påföljande februarienkätens definitiva utfall. För samtliga år uppvisar prognosen en överskattning. I nästintill samtliga fall visar det sig även att nedjusteringen har varit i underkant. Med undantag för 1995 och 2000 har första halvårets industriinvesteringar fått justeras ner ytterligare när februarienkätens resultat har blivit tillgängliga.

Bedömning av Investeringsenkäten, SNI 10–37

Första halvåret, byggnader + maskiner. Miljarder kronor, löpande priser

	Skillnad mellan bedömning och prognos	Skillnad mellan utfall och prognos
1993	-1,1	-1,5
1994	-1,0	-1,8
1995	-1,9	-1,4
1996	-1,6	-2,5
1997	-1,5	-2,8
1998	-1,8	-4,2
1999	-2,3	-4,0
2000	-2,6	-1,7
2001	-2,2	-3,4
2002	-1,9	-2,8
2003	-1,8	-2,6
2004	-2,2	-2,7
2005	-1,8	-3,3
2006	-2,5	-3,7
2007	-3,1	-5,2
2008	-3,8	..

Kontaktpersoner: Per Ericson, telefon 08-506 945 37 och Jerry Johansson, telefon 08-506 941 82

Sysselsättningen fortsatte att växa snabbare än produktionen

Näringslivets produktivitet minskade under det första halvåret 2008, vilket var det tredje halvåret i rad. Detta har inte inträffat sedan den stora krisen i början av 1990-talet. Till skillnad mot då har dock sysselsättningen och antalet arbetade timmar växt kraftigt under såväl 2007 som under det första halvåret 2008.

Tillväxten i näringslivets produktion har bromsat in kraftigt

Produktionstillväxten har fallit mycket kraftigt under 2007. Denna utveckling har heller inte stannat upp under det första halvåret 2008. Tillväxten i förädlingsvärdet i fasta priser har därigenom minskat från en takt på över 1 procent, säsongrensad och jämförd med föregående kvartal, till omkring en kvartsprocent under de två första kvartalen 2008.

Näringslivets förädlingsvärde

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal. Fasta priser, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Den tidiga påsken skapade stora kalendereffekter

I år låg påsken ovanligt tidigt i kalendern. Till skillnad från de flesta år inföll påsken i sin helhet under det första kvartalet. Det innebar att produktionen blev ovanligt låg och antalet arbetade timmar blev ovanligt få under det första kvartalet medan produktionen blev ovanligt hög och antalet arbetade timmar blev ovanligt många under det andra kvartalet.

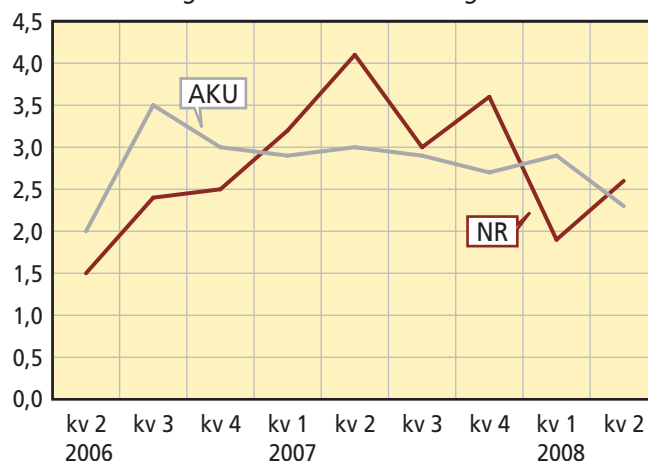
Det är dock svårt att säkert avgöra hur stor skillnaden är mot mer normala år. I arbetskraftsundersökningen (AKU) tillämpas en direkt metod att mäta detta. Där tillfrågas de svarande om hur många timmar de faktiskt arbetat, vilket innebär att deras svar tar hänsyn inte bara till helgdagarna

utan också den ledighet som de har valt att ta ut i anslutning till dessa. I nationalräkenskaperna tillämpas en statistisk metod där effekten beräknas matematiskt baserat på faktiskt antal arbetade timmar under en följd av år under respektive kvartal.

Eftersom det inte har beräknats några säsongrensade sysselsättningsstal för AKU sedan omläggningen i april 2005 så kan en jämförelse med NR bara genomföras med kalenderkorrigerade tal, där utvecklingen jämförs med motsvarande kvartal föregående år. Vid en sådan jämförelse framgår, som illustreras i diagrammet nedan, att utvecklingen har varit betydligt jämnare i den kurva som baseras på AKU-uppgifter än den som skapats med hjälp av kalenderkorrigerade NR-data. Detta tyder på att påskeffekten inte har kompenseras tillräckligt i NR:s kalenderkorrigerings. Detta leder till en överskattning av antalet arbetade timmar under det första kvartalet 2008 och en motsvarande underskattning under det andra kvartalet. Denna effekt på antalet arbetade timmar får en betydande påverkan på produktivitetens utvecklingen under de första två kvartalen 2008.

Antal arbetade timmar enligt NR och AKU

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Kalenderkorrigerade värden

Källa: NR och AKU

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Den mycket starka ökningen av antalet arbetade timmar under 2007 tillsammans med produktionsutvecklingen, tvingade ner utvecklingen av arbetsproduktiviteten i näringslivet till negativa tal redan under 2007. Fallet i produktiviteten är ännu större än i produktionen vilket framgår av figuren. Detta är dock inte så förvånande mot bakgrund av den mycket starka produktionsutvecklingen under en följd av år utan någon tillväxt i antal sysselsatta.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal. Säsongsrensade värden

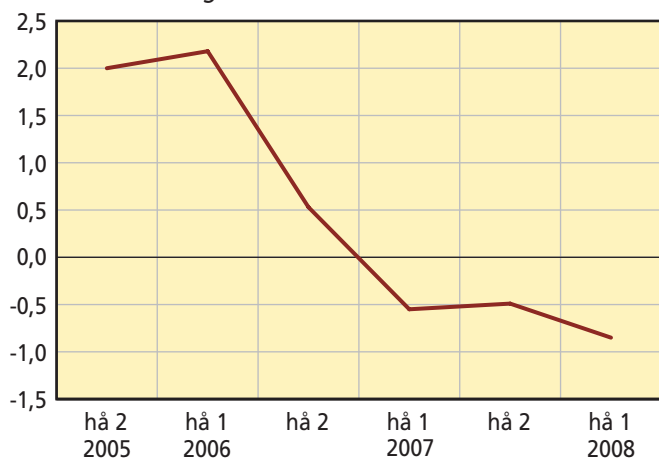

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Det framgår också klart hur ryckig utvecklingen verkar ha varit. Detta gäller också under de allra senaste kvartalen. En viktig förklaring till detta är troligen svårigheten att justera för kalendereffekter, vilket är tydligt inte minst under de första två kvartalen 2008. Även säsongsjusteringen är problematisk. Därför kan det vara av visst värde att studera halvårsutvecklingen av produktiviteten, speciellt nu med en extra problematisk kvartalsjustering under det första halvåret 2008. Som framgår av diagrammet nedan blir utvecklingen då väsentligt jämnare.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående halvår. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första halvåret 2008

Den mycket tydliga utvecklingen ökar ytterligare dramatiken i illustrationen av fallet. Produktiviteten har gått från en tillväxt på minst 2 procent per halvår kring årsskiftet 2005–2006 till att krympa med en halv procent per halvår under 2007, för att slutligen under det första halvåret 2008 minska med trekvarts procent per halvår.

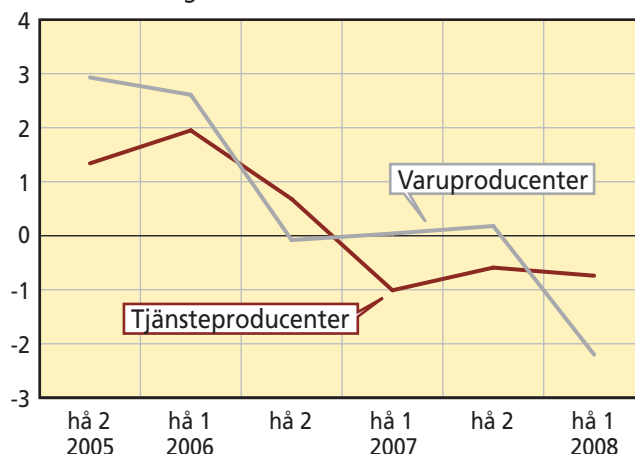
Varu- och tjänsteproducenterna har gått skilda vägar

Av figuren framgår att under 2007 och framförallt under det första halvåret 2008 skiljer sig utvecklingen markant mellan de varuproducerande och tjänsteproducerande delarna av näringslivet. De varuproducerande delarna som hade en oförändrad produktivitetsnivå under tre halvår till och med det andra halvåret 2007, sjönk kraftigt ned till en förändringstakt på minus två procent under det första halvåret 2008. Det innebär att tillväxttakten för dessa branscher försvagades med 5 procentenheter och det i halvårstakt, på bara ett par år.

Bakgrunden till denna dramatik är en kraftig ökning av antalet arbetade timmar i kombination med en minskad tillväxt i produktionen. Produktionen växte dock under hela perioden. I industrin sjönk produktionsnivån något, men det komparerades mer än väl av produktionsökningar i byggindustrin. Den tunga och viktiga verkstadsindustrin har kunnat bibehålla en relativt bra produktionsutveckling under det första halvåret 2008 till skillnad mot branscher som livsmedelindustrin och träindustrin.

Arbetsproduktiviteten i de varu- och tjänsteproducerande branscherna

Procentuell förändring jämfört med föregående halvår. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första halvåret 2008

Tjänsteproducenterna har krympt sin produktivitet under ett och ett halvt års tid, men i en betydligt långsammare takt. Det är inte heller här fråga om en minskad produktion utan om en svag ökning som övertrumpas av en större tillväxt i antalet arbetade timmar under hela 2007 och första halvåret 2008. Bland delbranscherna har samtliga ökat produktionen något under det första halvåret 2008 jämfört med det sista halvåret 2007, säsongsrenat. Bland dessa märks handeln, uppdragsverksamhet, men även kreditinstitut och transportbranschen.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

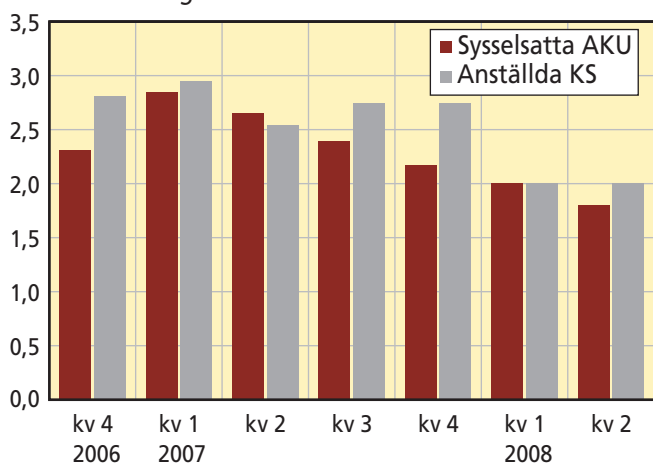
Fortsatt ökning av antalet sysselsatta

Antalet sysselsatta fortsatte att öka under andra kvartalet 2008. Enligt Arbetskraftsundersökningen (AKU) ökade antalet sysselsatta i åldern 15–74 år under det andra kvartalet med 81 000 personer eller 1,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2007. Enligt den företagsbaserade kortperiodiska sysselsättningsstatistiken (KS) var ökningen av antalet anställda 2,0 procent. Arbetslösheten var under andra kvartalet 6,8 procent, vilket inte innebär någon statistiskt säkerställd förändring på ett år.

Enligt AKU ökade antalet sysselsatta i åldern 15–74 år med 81 000 personer, eller 1,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2007. Totalt var 4 624 000 personer sysselsatta. Ökningen i antalet sysselsatta var något större bland män än bland kvinnor.

Sysselsatta och anställda

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: AKU och företagsbaserad arbetsmarknadsstatistik Data t.o.m. andra kvartalet 2008

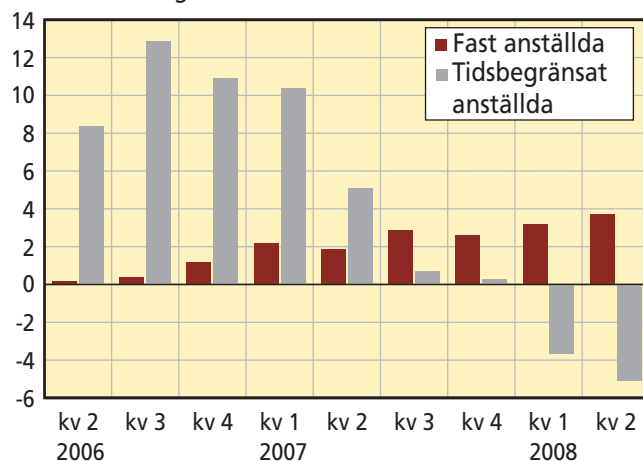
Fortsatt ökning av fast anställda – tidsbegränsat anställda minskade

De fast anställda ökade under samma period med 123 000 personer eller 3,7 procent. Ökningen i fast anställda var större bland männen än bland kvinnorna. Samtidigt som antalet fast anställda steg har antalet tidsbegränsat anställda minskat med 37 000 personer eller 5,1 procent jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Minskningen i tillfälligt anställda var jämnt fördelad mellan könen och det var främst personer med vikariat som minskade.

Det var andra kvartalet i rad som antalet tidsbegränsat anställda minskade, vilket innebär ett tydligt trendbrott jämfört med den utveckling som funnits på arbetsmarknaden under de senaste åren. Under andra kvartalet 2007 ökade till exempel antalet tidsbegränsat anställda med omkring 5 procent på årsbasis.

Fast och tidsbegränsat anställda

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: AKU

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Antalet sysselsatta steg starkt bland ungdomar i åldern 15–24 år. Inom denna åldersgrupp ökade antalet sysselsatta med 5,3 procent. Det är främst bland yngre män som antalet sysselsatta stigit. Antalet fast anställda i åldern 15–24 år ökade med 15,4 procent.

Även bland äldre personer har antalet sysselsatta gått upp. Under andra kvartalet var 107 000 personer i åldern 65–74 år sysselsatta, vilket är 18 000 personer fler än under andra kvartalet 2007. Även här har antalet sysselsatta främst ökat bland män. Andelen sysselsatta i åldersgruppen 65–74 år var 12,9 procent, vilket är en uppgång med 1,7 procentenheter jämfört med motsvarande period för ett år sedan.

Den företagsbaserade sysselsättningsstatistiken (KS) visade en ökning av antalet anställda med 2,0 procent. Både AKU och KS visar att uppgången skedde i den privata sektorn. Enligt KS minskade samtidigt antalet anställda inom offentlig sektor.

Arbetade timmar ökade

Antalet arbetade timmar per vecka var enligt AKU i genomsnitt 149,5 miljoner timmar under andra kvartalet. Detta är en ökning med 2,3 procent på ett år korrigerat för olikheter i helgdagar, semesterledighet och liknande.

Ökat antal arbetslösa ungdomar

Under andra kvartalet 2008 var antalet arbetslösa i åldern 15–74 år i genomsnitt 339 000 personer vilket utgör 6,8 procent av arbetskraften. Detta innebär inte någon statistiskt säkerställd förändring jämfört med andra kvartalet 2007. Av de arbetslösa var 118 000 heltidsstuderande som sökt och kunnat ta arbete.

Bland ungdomar i åldern 15–24 år ökade antalet arbetslösa

med 22 000 personer till 173 000 arbetslösa, varav drygt hälften är heltidsstuderande som sökt och kunnat ta arbete. Ökningen av antalet arbetslösa ungdomar under andra kvartalet beror i första hand på en kraftig ökning av antalet arbetslösa i denna åldersgrupp under juni månad. Denna ökning beror delvis på tidigare skolavslutning i år jämfört med förra året. Andelen arbetslösa i åldersgruppen 15–24 år var 25,1 procent, vilket dock inte är någon statistiskt säkerställd förändring jämfört med andra kvartalet 2007.

Färre antal lediga jobb

Enligt *Konjunkturstatistik över vakanser (KV)* minskade antalet lediga jobb under andra kvartalet 2008. Under andra kvartalet 2008 fanns det totalt 55 000 lediga jobb i den

svenska ekonomin. Av dessa återfanns 45 800 i den privata sektorn. Jämfört med motsvarande kvartal 2007 fanns det 10 procent färre lediga jobb både i den privata och den offentliga sektorn. Nivån på antalet lediga jobb är dock i ett historiskt perspektiv fortfarande hög.

Den akuta arbetskraftsbristen ökade

Den akuta arbetskraftsbristen låg under andra kvartalet på 20 400 platser, det vill säga lediga jobb som kunde tillsättas omedelbart. Det var en uppgång med nästan 6 procent sedan andra kvartalet 2007.

Kontaktpersoner: Eric Hellsing, 08-506 943 16 och Raitis Sedlenieks, 08-506 948 88.

Företagssektorns långsiktiga utveckling

Starka svängningar i driftöverskotten

Den ekonomiska utvecklingen i näringslivet kan beskrivas på olika sätt. Vanligtvis sker det i termer av olika avkastningsmått, rörelsemarginaler, produktionsvolym, antal anställda med mera. I denna artikel beskrivs företagen utifrån nationalräkenskapernas makroperspektiv. Ansatsen är den långsiktiga utvecklingen. Eftersom dataunderlaget avseende företagssektorn är bristfälligt koncentreras analysen till de tre huvudvariablerna driftöverskott, bruttoinvesteringar och finansiellt sparande. Bland annat visas driftöverskottens långsiktiga utveckling med först en nedgång mellan 1950 och 1980 och därefter en ungefär lika stor uppgång till mitten av 1990-talet. Investeringskvoten visar en oregelbunden men svagt fallande trend. Utvecklingen återspeglas i det finansiella sparandet. En intressant iakttagelse är det klara sambandet mellan företagets och den offentliga sektorns finansiella sparande. Avslutningsvis förs ett kort resonemang om möjligheterna att använda den årliga statistiken över företagets resultat- och balansräkningar som alternativ huvudkälla för de icke-finansiella företagen i nationalräkenskaperna.

I tidigare nummer av Sveriges ekonomi (2006:2 och 2007:2) har den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för hushållen och den offentliga sektorn beskrivits. Utgångspunkten har varit det finansiella sparandet och de utestående ställningsvärdena av finansiella tillgångar och skulder. Analysen inriktades på att förklara utvecklingen av sparande och förmögenhet i termer av inkomster och utgifter för den offentliga sektorn. För hushållen har analysen i huvudsak behandlat förhållandet mellan tillgångspriser och konsumtion. Tidsse-

rier från 1970, i vissa fall från 1950, har presenterats.

I denna artikel beskrivs och analyseras ytterligare en inhemsk samhällssektor – de icke-finansiella företagen. Här är det emellertid inte självklart att utgå från det finansiella sparandet i analysen. För det första är måttet i sig svårtolkat, för det andra är den statistiska kvaliteten på siffrorna över företagets finansiella sparande i den officiella statistiken klart sämre än för den offentliga sektorn och hushållen.

Dataunderlaget bygger på publicerade uppgifter för icke-finansiella företag från nationalräkenskaperna för perioden 1950–2006. Några egentliga justeringar för att överbrygga tidsseriebrott har inte genomförts. Ändå har det bedömts att den långsiktiga utvecklingen enligt några grova etablerade mått kan avläsas ur materialet.

Vad menas med finansiellt sparande?

Det finansiella sparandet har en central roll i nationalräkenskaper och ekonomisk teori eftersom det sammanlänkar den reala ekonomin med den finansiella. Finansiellt sparande, som är saldot mellan inkomster och utgifter, återspeglas i finansiella transaktioner av olika slag. Finansiellt sparande anger därmed också placeringskapacitet och lånebehov för varje institutionell sektor. Hur ett visst värde på det finansiella sparandet ska tolkas varierar dock beroende på sammanhang och vilken samhällssektor det handlar om. I hushållssektorn ses det finansiella sparandet i första hand som en del av hushållens sparkvot. Det finansiella sparandet visar hur hushållens placeringar i olika finansiella tillgångar samt skuldsättning förändras. För den offentliga sektorn är

det finansiella sparandet ett mått på hur sunda de offentliga finanserna är och utgör också målvariabel för finanspolitiken. Bytesbalansen är nationens sammanlagda finansiella sparande (inklusive kapitaltransfereringar).

Ett högt finansiellt sparande hos företagen kan bero på både positiva och negativa faktorer – goda vinster eller låga investeringar – medan ett lågt finansiellt sparande kan vara följden av dåliga resultat eller höga investeringar. Det finansiella sparandet kan därför variera kraftigt när de påverkande faktorerna går i motsatt riktning, som till exempel vid "sparandeförbättringen" under åren strax efter 90-talskrisen (höga vinster och låga investeringar, inte minst bostadsbyggande). Företagens finansiella sparande under lågkonjunkturår var ofta positivt beroende på den låga investeringsaktiviteten. Bristande framtidstro ledde till att företagen i första hand slog vakt om sina balansräkningar. Vinsterna användes bland annat till att placera i finansiella tillgångar i stället för till investeringar i fastigheter och ny produktionskapacitet. De relativt lägre investeringsnivåerna kan också ha sin orsak i internationaliseringen av näringslivet.

Finns en optimal sparstruktur?

Traditionellt brukar anses att fördelningen av det totala finansiella sparandet är "optimal" när hushållen och den finansiella sektorn visar överskott (sparar mer än de lånar), den offentliga sektorn och bytesbalansen ligger runt noll och företagen visar underskott. Näringslivets investeringar bör således vara högre än vinsterna. Via kapitalmarknaden ska sedan medel slussas från överskottssektorn hushållen till att täcka nettolånebehoven i den icke-finansiella företagssektorn.

Ett sådant "normalläge" har dock egentligen sällan varit rådande i i den svenska ekonomin, mest beroende på de kraftiga fluktuationerna i de offentliga finanserna. Det kan också ifrågasättas om "normalläget" är optimalt i dagens ekonomi. Överskottsmål i de offentliga finanserna, acceptans för eller till och med strävan mot betydande överskott i bytesbalansen innebär avsteg från den tidigare normen. Vidare är det tveksamt om ett lagom stort underskott i företagssektorn är ett rimligt jämviktsläge för det finansiella sparandet. Exempelvis kan nivån på de reala investeringarna inte jämföras med läget på 50- och 60-talet dels eftersom näringslivsstrukturen förändrats, dels eftersom det kan vara så att den ekonomiska avkastningen och nyttan av varje investerad krona är högre idag än då. Vidare har internationaliseringen inneburit att de investeringar som sker i utlandet bokförs som direkta investeringar i betalningsbalansstatistiken och nationalräkenskaperna. Dessa klassificeras som finansiella transaktioner och "förbättrar" det finansiella sparandet. Direktinvesteringstillgångarna är finansiella tillgångar i företagens balansräkningar (och vice versa när det gäller utländska investeringar i Sverige). Dessutom finns behov av överskott i den finansiella sektorn för att uppnå och bibehålla finansiell stabilitet i ekonomin. Kapitaltäckningsregler

och andra liknande myndighetskrav innebär automatiskt ett högre finansiellt sparande.

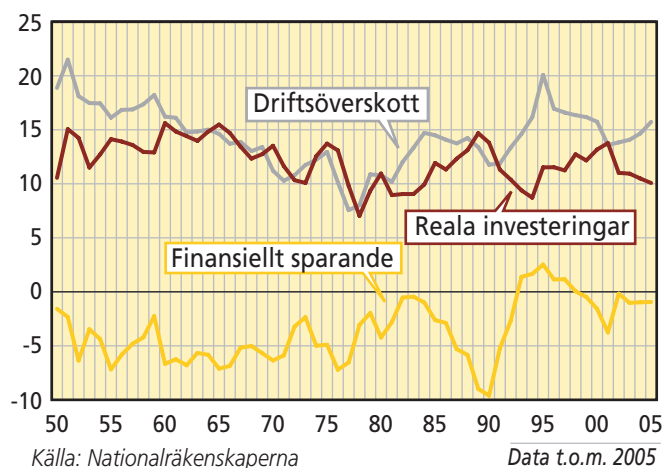
Företagens driftsöverskott, investeringar och finansiella sparande

Utvecklingen av de icke-finansiella företagens finansiella sparande framgår av diagrammet. Företagens finansiella sparande fram till mitten av 70-talet låg genomgående på negativa nivåer, i linje med den tidigare normen för optimal sparfördelning åtminstone vad gäller företagen. Därefter har utvecklingen varit turbulent.

En analys av orsakerna till utvecklingen av det finansiella sparandet måste dock utgå från de starkast påverkande faktorerna, det vill säga reala investeringar och driftsöverskott¹. Den långsiktiga utvecklingen av företagens rörelseresultat (driftsöverskott), investeringar och finansiella sparande förefaller stå i ett klart samband med varandra.

Finansiellt sparande, reala investeringar och driftsöverskott

Procent av BNP

Driftsöverskottet kan ses som ett mått på rörelseresultatet hos företagen. Dock finns ett antal andra resultatposter för att komma fram till "vinsten". Uppgifter om räntor, utdelningar och olika typer av inkomstöverföringar är emellertid för osäkra för att utgöra grund för en beskrivning av den långsiktiga utvecklingen.

Företagens driftsöverskott i förhållande till BNP² visar en fallande trend från 1950 till 1980, från drygt 20 procent av BNP till 8 procent i slutet av 1970-talet. Därefter ökade driftsöverskottet ganska ryckigt upp till toppnivån på drygt 20 procent 1995. Andelen har fallit tillbaka det senaste decenniet till nivåer runt 15 procent av BNP.

¹ Även andra poster påverkar naturligtvis, såsom kapitalinkomster, skatter och andra transfereringar.

² Det korrekta måttet är DÖ i förhållande till förädlingsvärdet i näringslivet.

³ Bostadsbyggandet svarade under det s.k. miljonprogrammet på 1960- och 70-talet för en betydligt större andel av näringslivets investeringar än senare. Under 1990-talet togs också det mesta av subventionerna bort vilket i kombination krisen gjorde att bostadsinvesteringarna sjönk till extremt låg nivå.

Bruttoinvesteringarnas utveckling visar på en svagt sjunkande investeringskvot – från runt 15 procent av BNP på 1960-talet³ till drygt 10 procent av BNP de senaste åren. Bilden är dock inte entydig. Vissa år noteras rejäla investeringstoppar, i nivå med investeringarna på 1960-talet.

Det finansiella sparandet som är skillnaden mellan alla inkomster och utgifter, blir naturligtvis därmed starkt beroende av utvecklingen av driftöverskott och bruttoinvesteringar. Utvecklingen av det finansiella sparandet enligt diagrammet visar också på ett samband.

Stark samvariation mellan företagen och den offentliga sektorn

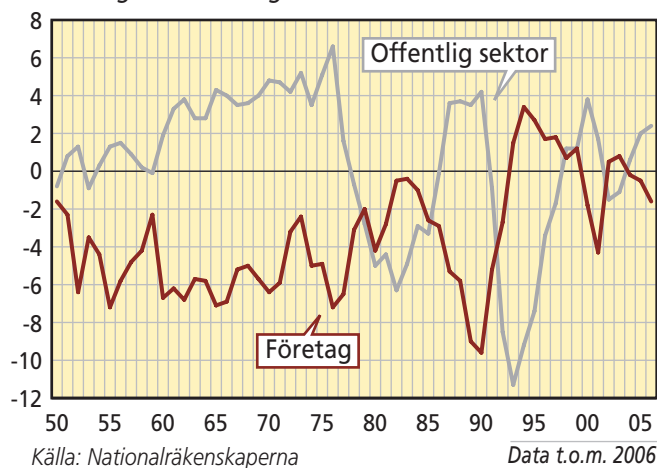
Eftersom det finansiella sparandet för en samhällssektor alltid har en spegelbild i utvecklingen av det finansiella sparandet hos en eller flera andra sektorer kan det vara intressant att jämföra det finansiella sparandet intersektoriellt.

En iakttagelse är den tydliga negativa samvariationen mellan företagssektorns och den offentliga sektorns finansiella sparande (se diagram). Man kan spekulera om orsakerna. En hypotes skulle kunna vara att i allmänt goda tider uppstår en positiv spiral av stigande sysselsättning, mer optimistisk framtidstro och ökad konsumtions- och investeringsvilja i både hushåll och företag. Detta leder till sjunkande finansiellt sparande i företagssektorn. Vid ökad sysselsättning och konsumtion stiger också den offentliga sektorns skattebaser samtidigt som konjunkturberoende transfereringar som arbetslöshetsunderstöd och dylikt minskar (automatiska stabilisatorer). Det offentliga sparandets starka konjunkturkänslighet är välkänd. Om lönerna stiger på bekostnad av relativt lägre driftöverskott, förbättras de offentliga finanserna ytterligare genom de automatiska stabilisatorerna i ekonomin. I det fallet sjunker också företagets resultat samtidigt som investeringarna stiger på grund av stigande efterfrågan från hushållens sida.

En annan möjlig förklaring är att den offentliga sektorn tränger undan företagen på kapitalmarknaden i tider av stora offentliga underskott. När staten lånar mycket – som under början av 1980- och 1990-talen – uppkommer frågan om detta kan begränsa låneutrymmet för andra låntagare, antingen genom effekten av kvantitativa regleringar (som på 1980-talet) eller genom att den allmänna räntenivån höjdes (termen "crowding out" används ibland). Detta skulle i så fall kunna verka hämmande för investeringar i näringslivet. I ett högt ränteläge och med en begränsad tillgång till krediter blir det mer lönsamt för företagen att "tjäna pengar på pengar" i stället för på reala investeringar. Följden skulle bli finansiella överskott i företagssektorn.

Finansiellt sparande

Företag och offentlig sektor. Procent av BNP

När det gäller sambanden mellan företagssektorn och andra sektorer är det viktigt att återigen betona den bristande kvaliteten som vidlåder i synnerhet företagssektorn i den makroekonomiska statistiken. I korthet gäller följande:

Bruttonationalprodukten, BNP beräknas som produktion och/eller användning av alla varor och tjänster i den svenska ekonomin. BNP bestämmer därmed också värdet på inkomsterna, det vill säga löner och driftöverskott. Dessa fördelas i NR på de inhemska samhällssektorerna med hjälp av statistisk information. I Sverige har hushållen och den offentliga sektorn prioriterats i NR, det vill säga man vill i första hand ha tillförlitliga uppgifter om inkomsterna för dessa sektorer. I det sammanhanget är det viktigt att peka på svårigheterna med att fastställa hushållens inkomster och främst den oredovisade delen vilket ger konsekvenser för de icke-finansiella företagen i NR. Metoden som används innebär att företagen får ta det som blir över när andra fått sitt. Allokeringen av residualer till företagssektorn påverkar driftöverskott men även räntor och utdelningar. En betydande del av de totala driftöverskotten i ekonomin förs schablonmässigt till hushållssektorn i syfte att täcka den dolda och svarta ekonomin i NR¹. För närvarande handlar det om ett belopp i storleksordningen 5 procent av BNP.

Sambandet mellan den offentliga sektorns och företagens finansiella sparande fördunklas således något av att företagssektorn är en residual i nationalräkenskaperna. De kraftiga svängningarna i de offentliga finanserna ger utslag i företagssektorn givet att det är små variationer i de övriga sektorerna. Som nämnts råder dock ett starkt samband mellan investeringar och finansiellt sparande. Företagens investeringar är inte residualt bestämda i NR.

Företagsstatistiken – en alternativ källa

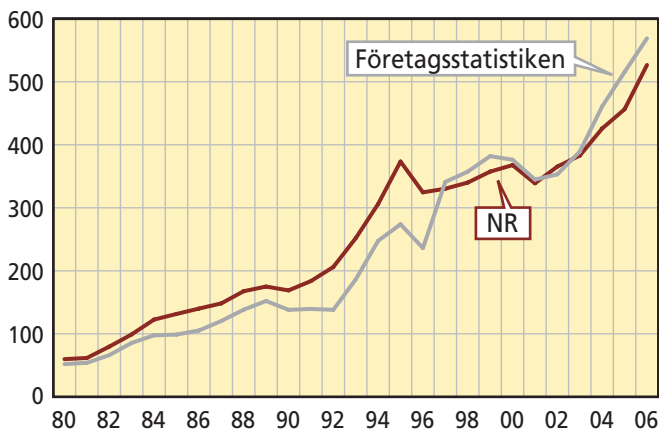
En alternativ källa för belysning av företagssektorn är den årliga statistiken över de icke-finansiella företagens resultat- och balansräkningar. Denna har anor sedan 1960-talet och har sedan dess producerats i olika skepnader och för olika ändamål. Företagsstatistiken ger möjlighet till långtgående

¹ Sammansatt förvärvsinkomst.

disaggregeringar efter exempelvis branscher, storlek och ägarformer. Statistiken är därför särskilt lämpad för att beräkna företagsekonomiska mått och nyckeltal som lönsamhet, likviditet och soliditet. En jämförelse av driftöverskotten, brutto för de icke-finansiella företagen exklusive fastighetsförvaltningsföretag visar följande:

Driftöverskott

Icke finansiella företag. Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna och Företagsstatistiken

Data t.o.m. 2006

Något anmärkningsvärt är att driftöverskotten ligger högre i företagsstatistiken de senaste åren (bör ligga något under på grund av definitionsolikheter).

Företagsstatistiken kan användas som källa för beräkning av de icke-finansiella företagen i national- och finansräkenskaperna eftersom den i princip ska täcka hela den icke-finansiella företagssektorn. Undantag är branschen fastighetsförvaltning, inklusive bostadsrättsföreningar, där uppgifter insamlats och redovisats sporadiskt under årens lopp.

Fördelarna med att använda företagsstatistiken i NR är konsistensen inom materialet. Resultat och balansräkningar hänger alltid ihop för varje enskilt företag och för det statistiska aggregatet. Vidare överensstämmer resultaten ofta med gängse uppfattningar om omsättning, lönsamhet och konjunktur i näringslivet.

Problemen med att använda statistiken för makroändamål är för det första att de företagsekonomiska begreppen inte alltid låter sig översättas till de nationalekonomiska i NR. För det andra finns skillnader i värdering och periodisering mellan företagsredovisning och NR. För det tredje är det problematiskt att hantera företag som tillkommer respektive försvinner i populationen när man ska göra jämförelser över tiden

Bearbetningar av Finansstatistiken för företag (FS) och sedermera Företagens ekonomi (FEK) för NR¹ har gjorts periodvis sedan 1980.

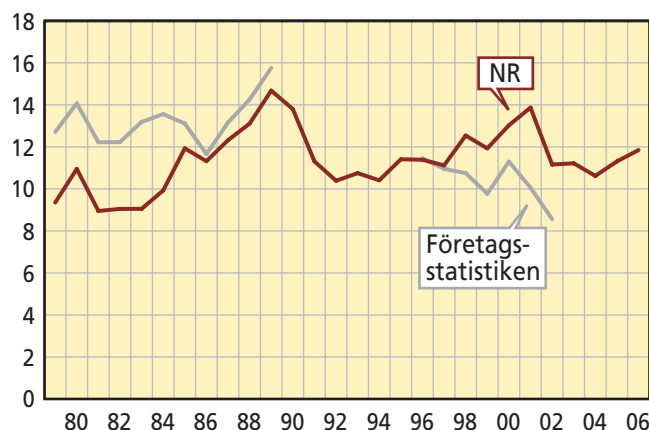
¹ S.k. NR/FiR-tabeller innehållande driftöverskott, transfereringar, investeringar och finansiellt sparande baserade på företagsekonomiska poster.

² Bruttoinvestering, lagerökning samt köp av mark och andra värdeföremål.

Tyvärr saknas en sammanhängande serie men åren där uppgifter finns visar på följande.

Reala investeringar²

Icke finansiella företag. Procent av BNP

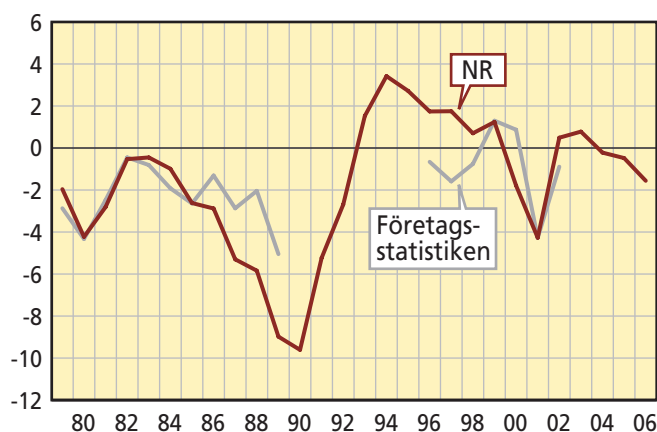

Källa: Nationalräkenskaperna och Företagsstatistiken

Data t.o.m. 2006

Finansiellt sparande

Icke finansiella företag. Procent av BNP

Källa: Nationalräkenskaperna och Företagsstatistiken

Data t.o.m. 2006

Notera att uppgifter om finansiellt sparande och reala investeringar saknas dels för perioden 1990–1995 (inkluderar krisåren) samt efter 2002. Som framgår av diagrammen är de långsiktiga utvecklingsmönstren ganska lika i nationalräkenskaperna respektive företagsstatistiken för jämförbara år.

Jämförelserna av det reala och finansiella sparandet visar en ganska samstämmig utveckling enligt NR respektive FS/FEK. Skillnaden ligger framför allt i utvecklingen av bruttoinvesteringar med mera. Dessa visar på en svagare utveckling i företagsstatistiken för de senast jämförbara åren. Det kan också noteras att det finansiella sparandet visar en mycket god överensstämmelse i början av 1980-talet. Detta beror på den modell för avstämning av företags- och hushållsparande som då användes i national- och finansräkenskaperna.

Kontaktperson: Bo Bergman, telefon: 08-506 945 42

Nya Input-Outputtabeller för 2005

Input-Outputtabeller – ett viktigt analysjälpmedel

Årsberäkningarna av BNP från produktions- och användningssidan för 2005 publicerades i slutet av förra året. Tabellerna har vidarebearbetats till symmetriska Input-Output-tabeller, ett analysverktyg för den reala ekonomin. Ett exempel på analys är härledning av all import till typ av slutlig användning. En sådan analys ger en mer rättvisande bild av bidraget till BNP. Analysen av 2005 års tabell visar att av det totala exportvärdet på 1 333 mdkr så består 4 procent av varor som importeras för export utan att vidarebearbetas i Sverige. Om man däremot räknar in också de importprodukter som ingår i tillverkningen av den svenskproducerade exporten så finner man att 38 procent av exportvärdet består av importerade produkter.

Kärnan i de svenska BNP-beräkningarna är de årliga tillgångs- och användningstabellerna, T-A (engelska Supply and Use Tables, SUT). Resultatet av årsberäkningarna publiceras ungefär 23 månader efter utgången av det år de avser. Det betyder att tabellerna för år 2006 kommer att publiceras i slutet av november 2008. Fullständiga T-A-tabeller publiceras något senare.

Publiceringen av årstabellerna väcker sällan något stort intresse i pressen – vem är intresserad av hur ekonomin såg ut för två år sedan? Dessutom har man ju redan fått veta det för länge sedan genom kvartalspubliceringarna. Men sanningen är att årsberäkningarna är mycket viktiga för utfallet av kvartalsberäkningarna. Det är årsberäkningarna som är både facit och grund för de framtida beräkningarna. Alla belopp och nivåer sätts i årsräkenskaperna, och de är basen i kvartalsräkenskaperna som till stora delar baseras på utvecklingstal.

T-A-tabellerna ger informationen om strukturen i ekonomin, det vill säga sammansättningen av de varor och tjänster (produkter) som tillförs till ekonomin genom att de produceras i Sverige eller genom att importeras. De visar också hur det slutliga marknadsvärdet på produkterna är uppbyggt. Produktion och import är först värderade till så kallat baspris ("producentpris") – därefter läggs olika produktskatter till och eventuella subventioner dras ifrån. Innan produkten når sin marknad så läggs också handelns marginaler till och i förekommande fall moms. Produkternas användning redovisas med uppdelning i förbrukning för produktion samt slutlig användning i form av privat och offentlig konsumtion, bruttoinvestering och export, och då värderade till köparens pris.

T-A-tabeller publiceras varje år i löpande priser på nationalräkenskapernas hemsida med redovisning av drygt 50 produkter och branscher. I grunden innehåller T-A-tabellerna mer detaljerad information än vad den i någon mån översiktliga presentationen visar. Detta gäller i viss utsträckning produkt- och branschdimensionen, men framförallt gäller det användardimensionen, det vill säga vilka branscher investerar i olika produkter, liksom hushållens och offentliga sektorn konsumtion efter ändamål.

Tabellen nedan visar T-A-tabellen för 2005, aggregerad till tre branscher och produkter. Den övre tabellen visar tillförsel från svensk produktion, och där framgår i vilka branscher de olika produkterna produceras såväl som importen av produkter och övergången från baspris till mottagarpris. Den nedre delen av tabellen visar hur produkterna används, som insats i produktionen och som slutlig användning. Där framgår också förädlingsvärdet branschvis.

Tabell 1

Produkt/Bransch	Produktion, baspris				Import	Marginaler	Skatter/Subventioner	Summa mottagarpris
	1. Primär	2. Sekundär	3. Tertiär	Summa sv. produktion				
1. Primär	79	4	3	86	91	24	5	206
2. Sekundär	2	1 787	18	1 807	734	337	255	3 133
3. Tertiär	3	154	3 036	3 193	296	-361	87	3 215
	84	1 945	3 057	5 086	1 121	0	347	
Produkt/Bransch	Användning till mottagarpris Insatsanvändning			Slutlig användning			Totalt	
	1. Primär	2. Sekundär	3. Tertiär	Konsumtion	Investering	Export		
1. Primär	9	136	7	35	-2	21	206	
2. Sekundär	28	791	384	608	359	963	3 133	
3. Tertiär	9	369	965	1 408	115	349	3 215	
	46	1 296	1 356	2 051	472	1 333		
Förädlingsvärde	38	649	1 701					

Not. Tabellen innehåller värden i mdr SEK. Avrundningsdiskrepanser kan förekomma.

Tabell 2

Produkt/Produkt	Svensk produktion Insatsanvändning			Slutlig användning			Totalt
	1. Primär	2. Sekundär	3. Tertiär	Konsumtion	Investering	Export	
1. Primär	7	54	7	6	-2	14	86
2. Sekundär	13	340	241	159	195	859	1 807
3. Tertiär	13	326	841	1 539	120	353	3 192
	33	720	1 089	1 704	313	1 226	5 085
Import	11	468	266	157	112	107	1 121
Produktskatter	3	9	98	190	47	0	347
Förädlingsvärde	39	610	1 739				
Summa produktion	86	1 807	3 192	2 051	472	1 333	

Not. Tabellen innehåller värden i mdr SEK. Avrundningsdiskrepanser kan förekomma.

Ur tabell 1 kan man till exempel läsa att tillförseln av sekundära produkter uppgår till ett värde av totalt 3 133 mdr. Av detta är produkter för 1 807 mdr tillverkade i Sverige medan importvärdet uppgår till 734 mdr. Innan produkterna når sin slutliga användning tillkommer också handelsmarginaler och produktskatter uppgående till 37 respektive 255 mdr kronor. Användningen uppgår till samma belopp och tabellen visar ett exportvärde för sekundära produkter på 963 mdr.

Där framgår också att förädlingsvärdet i den "primära" branschen beräknas som summa produktion minus summa insatsanvändning (84-46 =38).

Från tillgångs- och användningstabeller till input-outputanalys

T-A-tabellerna kan vidareförädlas till input-output-tabeller (I-O) med vars hjälp olika företeelser i ekonomin kan analyseras djupare. För närvarande tar SCB fram I-O-tabeller för vart femte år. I juni i år publicerades för första gången I-O-tabellen avseende 2005 och dessutom publicerades en ny I-O-tabell avseende 2000, efter den revidering av nationalräkenskaperna som publicerades i slutet av 2007¹.

Övergången från T-A-tabell till I-O-tabell innebär att all användning, som alltså primärt redovisas som totaler värderade till mottagarpris, delas upp efter vad som är producerat i Sverige och vad som är importerat. Med hjälp av ett antal antaganden kan sedan tabellerna vidarebearbetas till så kallade symmetriska tabeller som visar produktflöden och ett antal samband i ekonomin. Symmetrisk innebär i det här fallet att hela tabellen redovisar produkter. I tabell 2 presenteras en aggregerad version av I-O-tabellen för 2005. I den vänstra delen av tabellen framgår vilka produkter som åtgår för att producera produkter i stället för att visa vilka produkter används i olika branscher.

Rad och kolumnsummor i tabell 2 är identiska med summa svensk produktion av produkter i tabell 1. Där framgår också hur mycket importerade varor som går direkt som insatsanvändning eller slutlig användning.

Stort importinnehåll i maskininvesteringarna

Med hjälp av I-O-tabellerna 2000 respektive 2005 har SCB gjort en uppdaterad beräkning av importberoendet i den svenska ekonomin genom att härleda all import till slutlig användning i form av konsumtion, investering eller export. Det innebär att det totala importinnehållet i till exempel konsumtionen beräknats. Det totala importinnehållet består av två delar: dels konsumtion av varor som importerats och konsumerats utan att vidarebearbetas i Sverige (i tabellen nedan kallad 'Direkt import'), dels av varor som används som förbrukningsvaror i produktionen av svenska färdiga produkter som går till konsumtion.

Med den informationen kan man på ett bättre sätt analysera hur olika komponenter i slutlig efterfrågan bidrar till den svenska produktionen och därmed till BNP-utvecklingen.

Direkt import som andel av slutlig användning till mottagarpris

	2000	2005
Hushållens konsumtionsutgifter	15%	15%
Offentlig konsumtion	7%	6%
Bruttoinvestering	28%	24%
Export	2%	4%

Den direkta importandelen är överraskande stabil. Importandelen i den offentliga konsumtionen är låg båda åren, vilket beror på att konsumtionen till stor del består av till exempel utbildning och vårdtjänster och att löneandelen därmed är relativt hög. Importandelen i investeringarna sjunker beroende på en högre andel byggnadsinvesteringar 2005, medan andelen import direkt för export är signifikant högre år 2005 än år 2000.

Den bearbetade I-O-tabellen, där all import är härledd till slutlig användning ger en delvis annan bild,

¹ Revideringen presenterades i Sveriges ekonomi - statistiskt perspektiv nr 4 2007.

Total import

Procentuell andel av slutlig användning till mottagarpris

	2000	2005
Hushållskonsumtion	26	28
Offentlig konsumtion	12	11
Fast bruttoinvestering	44	39
Maskiner m.m.	55	52
Byggnader	21	19
Lager	45	15
Export	35	38

Importandelen är fortfarande relativt stabil mellan åren. Importinnehållet i den offentliga konsumtionen är låg, medan andelen total import i övriga delar stiger betydligt jämfört med den direkta importandelen. Särskilt påfallande är den höjda andelen i exporten, men även maskininvesteringarna består till betydande del av import. Siffran över importinnehållet i lagerinvestering är svårtolkad och något svåränvänd. Det beror på att olika lagertyper har olika importinnehåll, lager av produkter i arbete, färdigvaror och skogstillväxt är definitionsmässigt svenskproducerade (men har förstås ett sekundärt importinnehåll). Det beror också på att den totala lagersiffran består av såväl positiva (lageruppyggnad) som negativa (lageruttag) siffror och att det totala värdet är förhållandevis lågt. Tabellens synbara nedgång från ett importinnehåll på 45 procent år 2000 till 15 procent år 2005 ska alltså inte tolkas som någon trendmässig nedgång utan den indikerar snarare olikheter i lagersammansättningen.

Det här är den beräkning som ligger till grund för den mer rättvisande redovisningen av efterfrågekomponenternas bidrag till BNP-tillväxten som SCB presenterar.

Den aktuella beräkningen av andra kvartalet 2008 kan användas som illustration. Tabellen visar den "faktiska", ej kalenderkorrigerade, tillväxten.

	Procentuell utv. jmf. med kv 2 2007	Bidrag till BNP- tillväxten. Traditionell beräkning	Bidrag till BNP- tillväxten. Justerad för importinnehåll
BNP	2,6		
Hushållskonsumtion	2,2	1,0	0,3
Offentlig konsumtion	1,4	0,4	0,2
Investering i maskiner m.m.	1,8	0,2	-0,1
Byggnadsinvestering	7,6	0,6	0,5
Lager och värdeföremål		0,9	0,7
Export	5,4		1,0
Import	7,6		
Nettoexport	-6,0	-0,5	

Den traditionella okorrigerade beräkningen visar att hushållens konsumtionsutgifter ger det största bidraget till tillväxten i BNP, 1 procent. Lagerinvesteringarna ger ett bidrag med 0,9 procentenheter medan den s.k nettoexporten ger ett negativt bidrag till tillväxten. Om man tar hänsyn till de olika efterfrågekomponenternas importinnehåll visar det sig att det största bidraget i själva verket kommer från exporten, 1 procentenhet av den totala BNP-tillväxten på 2,6 procent kommer från exportefterfrågan. Hushållskonsumtionen bidrar med 0,3 procentenheter medan maskininvesteringarna ger ett svagt negativt bidrag till BNP.

Andra möjliga tillämpningar av I-O-tabeller

Importandelsberäkningen är ett exempel på användning av IO-tabeller. Det finns många olika sätt att använda I-O-teknik för att belysa samband eller genom att simulera förändringar studera hur effekter sprider sig i ekonomin. En ansats är så kallad efterfrågeanalys. Den används om man vill studera effekten av förändringar i efterfrågan, exempel:

- Hur mycket mer import krävs om exporten av livsmedel ökar med x%.
- Hur stor sysselsättning genereras vid en förändring av byggnadsinvesteringarna med y%.

En annan typ av analys kan vara att beräkna hur en ökning av priset på vissa produkter slår igenom på priserna i slutlig användning.

Det är också möjligt att knyta kvantitativa data till I-O-tabellerna för att studera till exempel fysiska efterfrågebehov eller emissioner från produktionen. En sådan tillämpning, med en enkel modell för simulering av olika utsläpp, finns tillgänglig på SCB:s hemsida för miljöräkenskapsdata <http://www.mirdata.scb.se/MDInfo.aspx>

Det finns en mängd litteratur om I-O och tillämpningar av I-O-tabeller. EU:s statistikorgan Eurostat har nyligen publicerat en Manual of Supply, Use and Input-Output tables som finns tillgänglig på Eurostats webbplats. Den ger en bra beskrivning av innehåll i och framtagande av sådana tabeller.

Kontaktpersoner: Ann-Marie Bråthén, 08-506 945 25 och Katarina Johansson, 08-506 940 57

Bostadsmarknad

Rekordsättning 2007

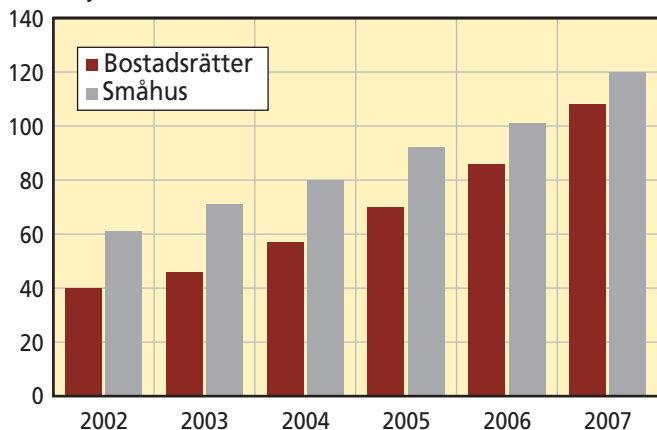
År 2007 blev ett rekordår på den svenska bostadsmarknaden, både när det gäller omsättningen i kronor och antal affärer. Totalt köptes det bostäder för drygt 228 miljarder kronor. Av denna summa avsåg 108 miljarder köp av bostadsrätter (lägenheter) och 120 miljarder köp av småhus (villor, rad- och kedjehus).

Av den totala omsättningen för bostadsrätter stod försäljningarna i de tre storstadsområdena (Stor-Stockholm, Stor-Göteborg och Stor-Malmö) för drygt 80 procent av hela försäljningssumman. Bara i Stor-Stockholm såldes det bostadsrätter för 65 miljarder, medan omsättningssiffrorna i Stor-Göteborg och Stor-Malmö stannade på 12 respektive 10 miljarder. För småhusen ser fördelningen lite annorlunda ut, helt enkelt för att de flesta hus är belägna utanför storstadsområdena. Småhusförsäljningarna i storstadsområdena utgjorde 51 procent av de totala försäljningarna i landet som uppgick till 120 miljarder kronor.

Den totala omsättningen för bostäder har mer än fördubblats på fem år.

Omsättning av bostäder

Miljarder kronor

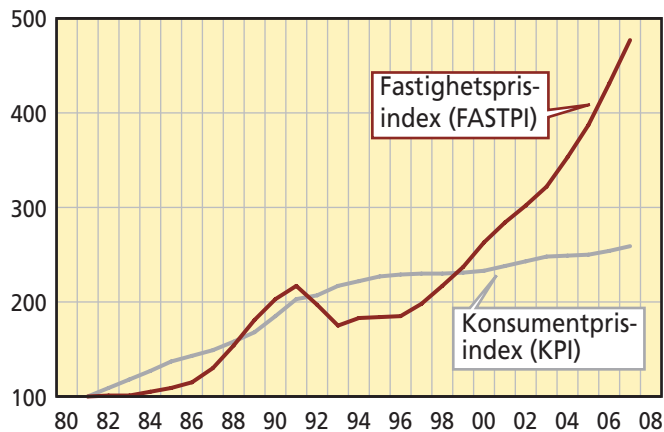
Källa: Fastighetsprisstatistiken

Data t.o.m. 2007

Den kraftiga ökningen beror till en del på att antalet försäljningar har ökat, men framför allt på att priserna stigit kraftigt. Snittpriset för en bostadsrätt har stigit från 526 000 kronor år 2002 till drygt 1,1 miljon år 2007. Småhuspriserna har under samma tidsperiod stigit med ca 10 procent per år. Faktum är att huspriserna har stigit varje år sedan fastighetskrisen i mitten av 90-talet. Uppgången sedan krisåret 1993 är hela 173 procent. Detta kan jämföras med konsumentprisindex (KPI) som under samma period stigit med 19 procent.

Fastighetsprisindex och konsumentprisindex

Index 1981=100

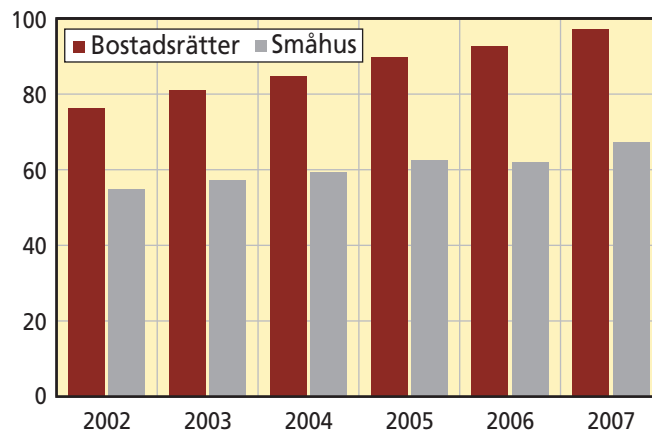
Källa: Fastighetsprisindex och konsumentprisindex

Data t.o.m. 2007

Det är inte bara de stigande bostadspriserna som lett till rekordsättning på bostadsmarknaden utan även att antalet transaktioner stadigt har ökat. År 2007 nåddes en ny rekordnotering för bostadsrätter med drygt 97 000 försäljningar. Ökningen av antalet lägenhetsaffärer har varit cirka 5 procent per år under de senaste åren. En orsak till att antalet bostadsrättsaffärer stadigt ökar är dels att utbudet blir större till följd av nyproduktion och dels den ombildning som sker från hyresrätt till bostadsrätt. Sedan den senaste folk- och bostadsräkningen år 1990 har antalet bostadsrätter i landet ökat med drygt 237 000 lägenheter eller 42 procent. Ungefär hälften av ökningen har skett genom nyproduktion och hälften genom ombildning. Hela 95 procent av ombildningarna har skett inom de tre storstadsområdena. Även för småhusen blev 2007 ett rekordår vad gäller antalet genomförda husköp som var 67 340 stycken.

Antal bostadsaffärer (försäljningar)

Tusental

Källa: Fastighetsprisstatistiken

Data t.o.m. 2007

Stora regionala skillnader

Prisnivåerna och prisutvecklingen på den svenska bostadsmarknaden skiljer sig markant åt i olika delar av landet. Detta gäller både bostadsrätts- och småhusmarknaden. Pris-skillnaderna mellan olika kommuner är mycket stora och dessa tenderar att öka med tiden.

Bostadsrättsmarknaden domineras av storstäderna

Det är viktigt att påpeka att bostadsrättsmarknaden i ett regionalt perspektiv inte existerar eller är av mycket ringa ekonomisk betydelse i ett antal av Sveriges kommuner. Det finns kommuner där det överhuvudtaget inte finns några bostadsrättslägenheter och det finns ett relativt stort antal kommuner där medianpriset för en bostadsrätt understiger 50 000 kronor. Det senare gäller cirka 80 av Sveriges 290 kommuner år 2007. I merparten av kommunerna (ca 55 %) understiger snittpriset för en bostadsrätt 226 000 kronor, vilket är det lägsta kommunala snittpriset för en småhusfastighet.

Detta innebär också att de prisnivåer och prisförändringar som mäts på riksnivå till väldigt stor del speglar det som händer på bostadsrättsmarknaden i storstadsområdena och de större städerna.

Medelpriset för en bostadsrätt år 2007 var drygt 1,1 miljon kronor. Dock är det bara 21 kommuner som har ett högre medelpris än riksgenomsnittet och samtliga dessa är belägna inom de tre storstadsområdena (Stor-Stockholm, Stor-Malmö och Stor-Göteborg). Det högsta medelpriset återfinns i Stockholms kommun (drygt 2,5 miljoner) men även i Lidingö, Danderyd och Solna var medelpriset över 2 miljoner kronor år 2007.

Stora regionala skillnader på småhusmarknaden

Småhusmarknaden påverkas av flera faktorer. Viktiga variabler i sammanhanget är sysselsättningen, hushållens disponibla inkomster, räntenivån, utbudet av bostäder, nyproduktionen av bostäder, flyttningar, hushållens förväntningar och på senare tid även den nya kommunala fastighetsavgiften. Den förändrade fastighetsskatten kan vara en pådrivande prisfaktor i vissa kommuner med höga taxeringsvärden och försäljningspriser. Maxbeloppet för den nya kommunala fastighetsavgiften är nu 6 000 kronor vilket leder till kraftigt minskad fastighetsskatt i kommuner med höga taxeringsvärden. Detta kan tänkas kapitaliseras i högre priser, och det är intressant att notera att de kommuner som hade de största prisuppgångarna i Stockholms län mellan 2006 och 2007 också är de kommuner som har de högsta taxeringsvärdena i länet. I Vaxholm och Lidingö steg småhuspriserna med hela 25 procent och i Danderyd med 20 procent.

Olika faktorer påverkar olika mycket när man studerar småhusmarknaden i ett regionalt perspektiv. Det finns dock

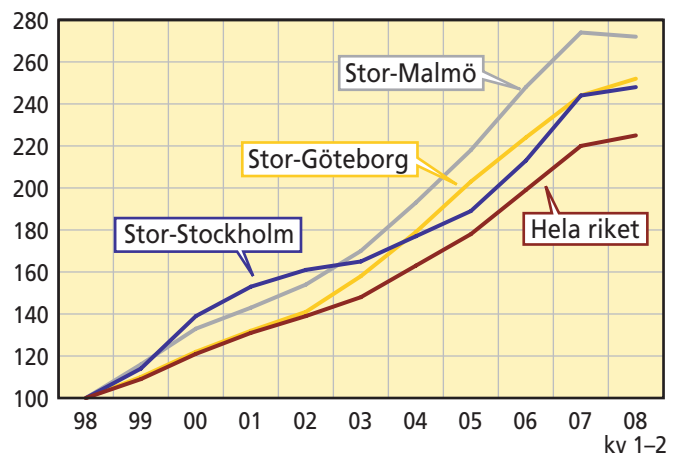
kommuner som går opåverkade från såväl räntehöjningar och konjunkturnedgångar som andra faktorer som normalt brukar påverka fastighetspriserna. I dessa kommuner är prisnivåerna låga och tämligen konstanta över tiden. Ser man över en tioårsperiod har prisökningarna i storstadsområdena, större kommuner och lokala tillväxtkommuner varit cirka 150–200 procent medan priserna i ett tiotal mindre norrlandskommuner knappt förändrats alls.

Småhusmarknaden uppvisar alltså mycket stora regionala skillnader, både i prisnivåer som prisutveckling. Dessutom ökar dessa skillnader mellan "billiga" och "dyra" kommuner hela tiden. Det kan tydliggöras genom att mäta hur många hus man kan köpa i den kommun med lägst medelpris för samma penningmängd som man får betala för ett hus i landets dyraste kommun. År 1997 fick man till exempel 11 småhus i Munkfors (det årets "billigaste" kommun) för samma pris som ett enda hus i Danderyd (den "dyraste" kommunen). Tio år senare får man hela 29 hus i den "billigaste" kommunen (Åsele) mot en enda Danderydvilla. I landets dyraste kommun har nämligen medelpriset stigit från 2,5 till drygt 6,5 miljoner de senaste tio åren medan priset varit oförändrat, 226 000 kronor, i landets billigaste kommun.

Utvecklingen 2008

Under första halvåret 2008 har prisuppgången på småhus avmattats. De kraftiga prisökningar som varit under den senaste tioårsperioden har upphört i stora delar av landet. I Stor-Malmö har priserna till och med sjunkit jämfört med i fjol. Även bostadsrätternas långvariga prisuppgång har avtagit enligt senaste mäklarstatistiken. Den senaste räntehöjningen i kombination med den sjunkande konjunkturen och en försämrad arbetsmarknad kan leda till att bostadsmarknaden kommer att mattas av ytterligare under slutet av året.

Prisutveckling på småhus i riket och storstadsregionerna
Index 1998=100

Källa: Fastighetsprisstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2008

Kontaktpersoner: Martin Verhage, 08-506 947 78 och Rein Billström 08-506 947 97

Ny svensk näringsgrensindelning

Anpassning till förändrat näringsliv

Den nya branschindelningen som nu införs i statistiken, både i Sverige och internationellt, kommer att ge bättre möjlighet att belysa vad som händer i ekonomin. En anpassning sker till de förändringar som skett i synnerhet beträffande tjänstenäringsarna under den senaste 20-årsperioden. Samtidigt medför detta med nödvändighet att problem uppstår vid jämförelser över en längre tidsperiod.

En ny standard för branschindelning av det svenska näringslivet har börjat införas från och med år 2008. SNI 2007 är en svensk variant av den nya versionen av EU:s näringsgrensindelning, kallad NACE Rev. 2. Den nya standarden är resultatet av ett omfattande översynsarbete som pågått ända sedan 2002. Arbetet har också omfattat revision av den med NACE/SNI integrerade produktindelningen CPA/SPIN. Motivet till revisionerna är de stora strukturförändringar inom främst tjänstenäringsarna som skett sedan det förra revisionsarbetet i slutet av 1980-talet. Frambrytningen av informations- och kommunikationsteknologin poängterades särskilt. En allmän strävan har varit att den nya indelningen ska vara konsistent med den internationella klassifikationen ISIC, som också reviderats (den nya versionen heter ISIC Rev.4).

Ett generellt problem vid införande av en ny näringsgrensindelning är konflikten mellan en strävan att den nya standarden ska ge bättre möjligheter att belysa de förändringar som skett i näringslivsstrukturen, samtidigt som det är av stor vikt att i så stor utsträckning som möjligt kunna behålla någorlunda intakta tidsserier. Dessutom är internationell samordning viktig för att kunna göra rättvisande länderjämförelser. Näringslivsstrukturen ser dock ut på olika sätt i olika länder, vilket medför att dessa har delvis olika intressen. Med nödvändighet leder så skilda önskemål till att kompromisser måste göras i olika avseenden.

Revideringsarbetet har medfört ett stort antal förändringar jämfört med de tidigare gällande versionerna NACE Rev. 1.1 respektive SNI 2002. Bland de viktigaste förändringarna är:

- ny avdelning för informations- och kommunikationsverksamhet
- tre nya avdelningar utifrån den gamla indelningen med företagstjänster
- ny avdelning för miljöaktiviteter
- ny avdelning för kultur, nöje, fritid
- utökning med olika högteknologiska aktiviteter
- flytt av förlagsverksamhet och återvinning från tillverkning till tjänstenäringsarna
- ändrade principer för klassificering av reparationsverksamhet

Fler klasser i den nya standarden

I tabblån nedan görs en jämförelse mellan gamla och nya SNI av antalet klasser per nivå:

Nivå	SNI 2002	SNI 2007	Ökning
Avdelning	17	21	4
Huvudgrupp	62	88	26
Grupp	224	272	48
Undergrupp	514	615	101
Detaljgrupp	776	821	45

NACE och SNI är helt identiska på de fyra första nivåerna avdelning, huvudgrupp, grupp och undergrupp.

Tjänstenäringsarnas ökade betydelse framgår av följande tablå där antalet klasser redovisas fördelat på tillverkningssektorn respektive övriga avdelningar:

Nivå	Tillverkning	Förändring	Övriga avdelningar	Förändring
Avdelning	1	=	20	+4
Huvudgrupp	24	+1	64	+25
Grupp	95	-8	177	+56
Undergrupp	230	-12	385	+113
Detaljgrupp	257	-21	564	+66

Bättre möjligheter att belysa den högteknologiska industrin

Inom avdelningen *Tillverkning* har nya huvudgrupper – som representerar viktiga nya verksamheter eller gamla verksamheter som har ökat sin relativa betydelse – skapats såsom huvudgrupperna *Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel* och *Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik*. Den senare huvudgruppen ska förbättra statistiken om högteknologiska aktiviteter.

Från huvudgrupperna *Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar* resp. *Återvinning i SNI 2002* har väsentliga delar flyttats till andra avdelningar. På lägsta nivån har tillkommit aktiviteter, till exempel *Tillverkning av förädlade träbränslen*.

Reparation och installation av maskiner som tidigare klassificerades under tillverkning av motsvarande typer av maskiner har nu förts till den egna huvudgruppen *Reparation och installation av maskiner och apparater* inom *Tillverkning*. All specialiserad reparationsverksamhet är nu separat klassificerad i SNI 2007.

Det har skapats en ny avdelning *Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering* som innehåller SNI 2002-huvudgrupperna *Avloppsrening, avfallshantering, renhållning o.d., Vattenförsörjning och Återvinning*. Den nya avdelningen innehåller aktiviteter som är av allmänt politiskt intresse men är också baserad på det faktiska organisationen av dessa aktiviteter i ett stort antal länder.

Informations- och kommunikationsverksamheter samlas i en avdelning

I den nya avdelningen *Informations- och kommunikationsverksamhet* utgörs huvudkomponenterna av förlagsverksamhet inklusive utgivning av programvara; film-, video- och TV-programverksamhet, ljudinspelningar; planering och sändning av program; telekommunikation; IT-verksamhet och andra informationstjänster. De här verksamheterna ingick i SNI 2002 i inte mindre än fem olika avdelningar. Den nya avdelningen försvårar därför jämförbarheten med indelningen i SNI 2002, men sammanförandet av dessa informations- och kommunikationsaktiviteter ger en mer konsistent behandling än i SNI 2002 då de nu är baserade på karaktären av de utförda aktiviteterna. Ett antal nya grupper och undergrupper har dessutom bildats, bland annat *Datordrifttjänster* och *Webbportaler*.

Stora förändringar beträffande redovisning av företagstjänsterna

Avdelningen i SNI 2002 avseende *Fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* har delats upp på tre avdelningar i SNI 2007. Fastighetsverksamheten är nu representerad som en separat avdelning *Fastighetsverksamhet* på grund av sin storlek och betydelse i SNA-systemet. De övriga verksamheterna har delats upp på avdelningen *Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* som innehåller verksamheter som kräver en hög grad av utbildning och erbjuder specialiserade kunskaper och färdigheter till användarna samt avdelningen *Uthyrning, fastighets-service, resetjänster och andra stödtjänster* som omfattar verksamheter som understödjer allmän verksamhetsdrift och inte fokuserar på överföring av specialistkunskaper.

Väsentliga delar av avdelningen *Andra samhällliga och personliga tjänster* i SNI 2002 har flyttat till avdelningarna *Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering resp. Information och kommunikation* vilket har beskrivits ovan. De resterande verksamheterna har grupperats om i två nya avdelningar för *Kultur, nöje och fritid* och *Annan serviceverksamhet*. Som ett resultat av detta har *Konstnärlig och kulturell verksamhet* och *Spel- och vadållningsverksamhet* flyttats upp till huvudgruppsnivå.

I samband med införandet av den nya nomenklaturen genomfördes en omfattande omkodning av SNI-koden för 1 miljon arbetsställen i SCB:s Företagsdatabas. Ca 400 000 av dessa kodades manuellt. Detta har medfört en höjning av kvaliteten med en kommande förbättrad precision av skattningarna i statistiken.

Den första redovisningen enligt SNI 2007 kommer i februari 2008 – men NR dröjer

Införandet av SNI 2007 i statistiken kommer att ske gradvis. Det innebär att den nuvarande indelningen SNI 2002 kommer att hållas aktuell under en övergångsperiod. SNI 2002 kommer att vara helt utmönstrad först i september 2011 när Nationalräkenskaperna övergår till SNI 2007. Nationalräkenskaperna kan av praktiska skäl inte övergå till SNI 2007

samtidigt som sina källor, de ingående statistikgrenarna. Man måste först invänta de resultat som successivt kommer fram från och med första halvåret 2009. Tidigast (teoretiskt) möjliga år är 2010 för införande av SNI 2007 i Nationalräkenskaperna. Att införande sker först 2011 är resultatet av förhandlingar mellan EU och dess medlemsländer.

Följande tidtabell gäller för införandet av SNI 2007 i statistiken.

Januari 2008	SNI 2007 blir officiell näringsgrensindelning i Företagsregistret
2008	2008 är det första referensåret i SNI 2007 för all branschredovisad europeisk statistik, utom för kortperiodisk statistik och för nationalräkenskaperna
Januari, alternativt första kvartalet 2009	Första referensperiod i SNI 2007 för den kortperiodiska statistiken
September 2011	SNI 2007 införs i nationalräkenskaperna

När den kortperiodiska statistiken redovisad efter SNI 2007 publiceras för första gången kommer ett antal tidsserier från år 2000 och framåt att vara omräknade och redovisade efter SNI 2007 ("backcasting"). Vilka tidsserier som omfattas styrs i allt väsentligt av EU-krav för den kortperiodiska ekonomiska statistiken. Detaljersnivåer med avseende på bransch kommer att överensstämma med de nivåer som ska gälla i den löpande redovisningen från 2009 och framåt. Denna omräkning rymmer flera komplikationer, eftersom relationen mellan SNI 2002 och SNI 2007 i ett stort antal fall har karaktären "många – till – många". Följande exempel får illustrera detta.

SNI 2002	SNI 2007
32.100	26.110
32.300	26.300
32.300	26.400
	33.130

32.100	Tillverkning av elektroniska komponenter
32.200	Tillverkning av radio- och TV-sändare samt apparater för trådtelefoni och trådtelegrafi
32.300	Tillverkning av radio- och TV-mottagare samt apparater för upptagning och återgivning av ljud och videosingaler
26.110	Tillverkning av elektroniska komponenter
26.300	Tillverkning av kommunikationsutrustning
26.400	Tillverkning av hemelektronik
33.130	Reparationer av elektronisk och optisk utrustning

Den ansats för tillbakaräkning som kommer att användas innebär att skattningar för en viss SNI 2007 – bransch tas fram genom sammanvägning av skattningar för de branscher i SNI 2002 som är kopplade till denna SNI 2007 – bransch. Vägningstalen utgår från en matris över sambanden mellan SNI 2002 och SNI 2007 som kan tas fram från Företagsregistret under 2008.

Ett enkelt exempel får illustrera principen. Procenttalen i följande fiktiva *nyckelmatis* tänks ange de andelar av förädlingsvärdet per SNI 2002-bransch (b) som går in i respektive SNI 2007-bransch (B).

Siffrorna i kolumnen längst till höger i matrisen får i detta exempel avse skattningar vid någon tidigare tidpunkt τ av branschtotaler per respektive SNI 2002-bransch för någon viss variabel y , exempelvis lönesumma, omsättning etc.

SNI 2002	SNI 2007				Skattad branschtotal för y avseende tidpunkt τ
	B_1	B_2	B_3	TOT	
b_1	30 %	70 %	-	100 %	1 500
b_2	20 %	40 %	40 %	100 %	3 000
b_3	100 %	-	-	100 %	500
b_4	-	90 %	10 %	100 %	5 000

Som skattning av branschtotalerna för y per SNI 2007-bransch vid tidpunkt τ används följande kalkyl:

$$\hat{T}(y, B_1, \tau) = 0,3 \cdot 1500 + 0,2 \cdot 3000 + 1,0 \cdot 500 = 1550$$

$$\hat{T}(y, B_2, \tau) = 0,7 \cdot 1500 + 0,4 \cdot 3000 + 0,9 \cdot 5000 = 6750$$

$$\hat{T}(y, B_3, \tau) = 0,4 \cdot 3000 + 0,1 \cdot 5000 = 1700$$

Det finns mera att läsa om SNI 2007 i MIS (Meddelanden i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik) med beteckning 2007:2 och titeln SNI 2007 Standard för svensk näringsgrensindelning 2007. I den finns, förutom struktur och innehållsbeskrivningar, en fyllig redogörelse för definitioner, principer, kriterier och olika klassificeringsregler, bland annat avseende outsourcing respektive reparationsverksamhet.

Kontaktpersoner: Hans Agrell, 019-17 65 13 och Lennart Nordberg, 019-17 60 12

Summary

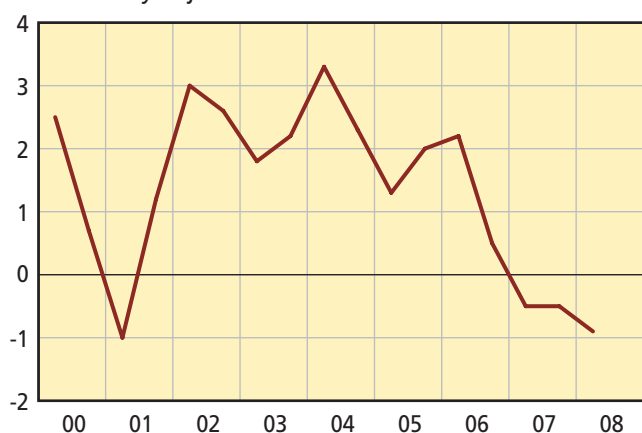
Stagnating GDP growth and rising inflation

GDP was unchanged during the second quarter of 2008. This has not happened since the second quarter of 2003. During the first quarter growth was also marginal. This means that GDP was almost unchanged during the first half of 2008 compared to the second half of 2007. Compared to the second quarter of 2007 the calendar adjusted growth was 0.6 percent. The export and import volume of both goods and services fell during the second quarter. At the same time the consumer price index rose faster than previously and labour productivity continued to develop unfavourably.

Compared to the previous quarter the increase of exports of goods has not occurred so far during 2008. During the second quarter exports of goods decreased by 1.1 percent compared to the previous quarter while an increase of only 1.3 percent was seen during the first quarter. Exports of services decreased by 1.5 percent; development has also been comparatively weak during the directly preceding quarters. Imports of goods and services have also performed poorly – goods came to a standstill during the second quarter and services declined almost 1 percent. Merchandising, which has contributed to GDP growth in a very considerable way for a number of years, had a slightly restraining effect on GDP growth. Consumption in Sweden by visitors from abroad, which has shown high growth rates during the last quarters, dropped sharply by 15 percent during the second quarter compared to the corresponding quarter of 2007. However, it should be noted that this item is quite difficult to measure.

Labour productivity in the business sector

Percentage change from previous half year.
Seasonally adjusted

Source: National accounts

Data up to and including first half year 2008

Household consumption rose at a comparatively good rate of 2.2 percent compared to the second quarter of 2007. The growth from the preceding quarter was 0.6 percent. However, the measured household consumption is affected

by the estimations of the consumption in Sweden by visitors from abroad; this estimate is a deduction from the total consumption in Sweden by Swedish households and visitors from abroad. A sharp decrease of the consumption in Sweden by visitors from abroad means that a larger share of the total consumption growth will be assigned to Swedish households. Parts of the household consumption are also affected by calendar effects, which are not adjusted for in the national accounts. Calendar adjusted consumption growth during the second quarter may have been about 1 percentage point lower than the actual figure that was recorded.

Labour productivity in the business sector continued to drop. The number of hours worked increased considerably more than output, and figures for the first half of 2008 show a productivity decrease that is the largest since the IT crisis in the beginning of the last decade. The productivity growth for goods producers has been especially unfavourable, with a sharp fall from the second half of 2007 to the first half of 2008. Total employment continued upwards but the growth rate was lower than during the first quarter. The number of employed people with non-permanent jobs was lower than one year earlier. This was the case in the first quarter too and can be seen as a new trend compared to the previous development. However, the poor employment growth is most visible within the public sector.

At the same time as there has been a weaker GDP growth, the price increases according to the consumer price index have accelerated. In August the inflation rate was 4.3 percent, which is a higher rate than in fifteen years. A large part can be explained by higher import prices, primarily on food and oil, and by the increasing interest rates. According to import price index, import prices were 6.2 percent higher during the second quarter of 2008 than in the second quarter of 2007. At the same time the price index for home sales increased by 5.3 percent. Export prices rose by only 1.1 percent during the same period of time. Food, which to a large degree is imported from abroad, and housing, where interest costs comprise the largest part, as well as transport explained the main part of the total increase of consumer price index. However, the price increases have not affected the whole economy.

The prices of one-family houses and tenant-ownerships have risen considerably faster than the general price level. This has been especially obvious during the last ten years. In a thematic article there is an overview of the development of prices and turnover on the real estate market, regional aspects included.

Ansvarig utgivare:

Monica Nelson Edberg

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Leif Munters, redaktör	08-506 945 09
Caroline Ahlstrand	08-506 943 33
Bo Bergman	08-506 945 42
Martin Daniels	08-506 942 64
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Vera Norrman	08-506 943 04
Tomas Thorén	08-506 941 46

Medskribenter:

Hans Agrell, klassifikationer
Rein Billström, fastighetsprisstatistik
Ann-Marie Bråthén, nationalräkenskaper
Eric Hellsing, arbetsmarknad
Katarina Johansson, nationalräkenskaper
Lennart Nordberg, metoder
Raitis Sedlenieks, arbetsmarknad
Martin Verhage, fastighetsprisstatistik

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2008-A28TI0803_pdf (pdf)